

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

- PO MŪŠIO (BELAUKIANT NAUJOSIOS VALDŽIOS) – **Rytis Motiejūnas** 3
 „VILTELĖS“ KLUBO IŠVYKOS – **Vida Jolanta Stankevičienė** 16

MŪSŲ INTERVIU

- CHORO „DZŪKIJA“ TIKSLAI – **Božena Bobinienė** 5

KULTŪROS BARUOSE

- NUSKAMBĖJO 22-OJI LIAUDIŠKŲ KAPELŲ ŠVENTĖ – **Dalia As-
trauskienė** 10
 RUDENS GĖRYBIŲ ŠVENTĖ SU PROZA IR DAINA SUVALKUOSE – **Onutė
Virbylienė** 12
 VAKARAS SU DAILE IR LITERATŪRA – **Jurgita Stankauskaitė** 14

PAŽINKIME LIETUVĄ

- PO RUDENĖJANČIUS KĖDAINIUS: NESIGAILĖJOME ATVYKĘ IR PORAI
 VALANDŲ 17

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

- AMŽINYBĖN IŠLYDĖJOME ROMĄ TUMELĮ – **Eugenija Pakutkienė** 19

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

- MAMA – **Liudvikas Taliunevičius** 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Kelias į amžinybę (Ramonos Masionytės nuotr.)

Punsko LKN kapela „Klumpė“ (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
 tel. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
 tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
 REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
 STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
 TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
 KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
 Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2024-10-30

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
 nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
 sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

**Wydanie dwutygodnika "Aušra"
i kwartalnika dla dzieci
mniejszości litewskiej "Aušrelė"**

DOFINANSOWANIE
406 000 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
445 080 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
04-03-2024 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiami tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10000 eurų).

MRF
 MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Grybų sezonas pasibaigė. Prasi-
deda sniego ir šalčio metas. At-
sukus laikrodžius žiemai tokie
orai nenustebina. Tačiau prieš ateinant
šalčiams reikėjo dalyvauti rinkimuose
į LR Seimą. Šiandien balsai jau su-
skaičiuoti. Vieni džiaugiasi rezultatais,
kiti liūdi, tačiau reikia pažymėti viena:
į Seimą pirmąkart pateko Nacionalinio
susivienijimo narys – vicepirminin-
kas Vytautas Sinica. Kuo tai svarbu?
Manau, mums, gyvenantiems šalia
Lietuvos ir ryši su ja jaučiantiems dėl
etninės kilmės, kalbos ir bendro istorijos
bei kultūros paveldo, tai labai svarbu.
Mat, galima sakyti, tai vienintelė par-
tija, kuri kalba apie lietuvišką Lietuvą.
Apie rinkimus plačiau skaitykite šalia.

Ruduo – tai toks metas, kai pasibel-
džiame į jūsų namų duris, siūlydami
užsiprenumeruoti „Aušrą“ ir kitus lie-
tuviškus leidinius. Ačiū visiems, kas
prenumeruojate ir remiate lietuvišką
žodį. Deja, šiais metais Seinuose
žmonės negavo kai kurių „Aušros“
numerų. Kai kas informavo apie
tai redakciją ir mes tada paklausė-
me paštą, ar tikrai pristatė leidinius
prenumeratoriams į namus. Pasi-
rodo, Seinuose keitėsi laiškanėšiai ir
buvo toks metas, kai laiku neatnešė
žurnaly. Beje, bent jau tiems, kurie
mus informavo apie problemą – lei-
dinius pristatėme. Mūsų žiniomis,
kai kas išvis negavo ir dėl to nenori
prenumeruoti „Aušros“ kitiems me-
tams. Kaip matote, ne dėl redakcijos
kaltės taip atsitiko. Beje, ateityje bū-
tinai informuokite redakciją. Galima
mums skambinti telefonu ar ateiti an-
tradieniais į redakcijos skyrių Seinuose,
„Lietuvių namuose“. Beveik visomis
savaitės dienomis galima rasti mane
Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje.
Esant nesklandumų, informuokite mus.

Po mūšio (belaukiant naujosios valdžios)

RYTIS MOTIEJŪNAS

Gamta galiausiai mums pri-
minė, kad ilgoji vasara bai-
gėsi, laukiame ir pirmojo
sniego. O kol jo nėra, galime aptarti
šių metų politinį derlių. Juk šiemet
praėjo treji – Europarlamento, Prezi-
dento ir, pagaliau, Seimo – rinkimai.

2024 m. Seimo rinkimų pirma-
sis turas nubrėžė Lietuvos rinkėjų
simpatijų kontūrus, iš esmės pasi-
tvirtinusius ir antrajame balsavime.
Dalinantis proporcinę Seimo narių
pusę (70), daugiausiai vietų laimė-
jo Lietuvos socialdemokratų par-
tija (LSDP) – 18, nedaug nuo jų
atsiliko Tėvynės sąjunga-Lietuvos
krikščionys demokratai (konser-
vatoriai) – 17, tuoj po jų rikiavosi
šių rinkimų naujiena – Remigijaus
Žemaitaičio vadovaujama „Nemu-
no aušros“ partija – 14. Aštuonias
vietas gavo Sauliaus Skvernelio
vadovaujama Demokratų sąjunga
„Vardan Lietuvos“, septynis manda-
tus laimėjo Liberalų sąjūdis. Vargais
negalais padidintą 7 % ribą peržen-
gė Lietuvos valstiečių ir žaliųjų są-
junga (LVŽS), kuriai į savo gretas
priėmus Igną Vėgėlę su bičiuliais,
reikėjo peržengti koalicijoms tai-
komą ribą – ji gavo 6 vietas. Visos
kitos partijos ir koalicijos neperlipo
privalomo rinkimų slenksčio. Todėl
Seime nebus nei Taikos koalicijos
su V. Uspaskichu, nei prorusiško-
jo E. Vaitkaus, nei Tautininkų, nei
Žaliųjų, nei Regionų partijų. Ar-
čiausiai patekimo į Seimą sąrašu
buvo kontroversiškoji Laisvės parti-
ja – 4,5 %, beveik 4 % gavo Lietuvos
lenkų rinkimų akcija (LLRA) su
V. Tomaševskiu.

Pirmuoju balsavimu vienmandatė-
se apygardose buvo išrinkti 8 politi-
kai – po 2 iš LSDP ir LLRA, vienas
išsikėlęs pats (buvęs Darbo partijos
narys V. Fiodorovas), taip pat kon-
servatorių, Liberalų sąjūdžio ir „Ne-
muno aušros“ vadovai – I. Šimonytė,
V. Čmilytė-Nielsen ir R. Žemaitaitis.
Išgirdę pirmojo turo rezultatus,
naująją valdančiąją daugumą sutarė
formuoti LSDP, „Vardan Lietu-
vos“ ir LVŽS, nors dar ir turėjo tik
32 vietas. Tiesa, būsimą mažesnių
koalicijos dalyvių bendradarbiavi-
mą trikdė tai, kad S. Skvernelis ir
R. Karbauskis nekenčia vienas kito.
Pirmasis vadina R. Karbauskį vos
ne grėsme nacionaliniam saugumui,
o antrasis S. Skvernelį – išdaviku
(mat S. Skvernelis po 2020 m. Sei-
mo rinkimų išsivedė didesnę seno-
sios LVŽS ir jos Seimo narių dalį,
įkurdamas Demokratų sąjungą
„Vardan Lietuvos“).

Po pirmojo balsavimo turo būta
daugybės jo rezultatų interpreta-
cijų ir insinuacijų. Viltį laimėti dar
turėjo net kelios partijos. Prisimin-
dami 2020 m. rinkimus, nugalėti ti-
kėjosi konservatoriai, prisimindami
2016 m. – vadinamieji valstiečiai.
Valstiečių 2016 m. sėkmę norėjo
pakartoti socialdemokratai, turėję
daugiausiai antrojo turo kandidatų
(37). Net NA vadovas iki pat se-
kmadienio vakaro tikino, kad be jo
partijos balsų nepavyks suformuoti
jokios daugumos. Kartu konservato-
riai, pamatę, kad valdžia slysta jiems
iš rankų, ėmė įkyriai siūlyti socialde-
mokratams savo draugystę, net buvo
V. Blinkevičiūtės apkaltinti politiniu

priekabiavimu. Įsiminė ir socdemų pirmininkės pasakymas po pirmojo balsavimo, kad „konservatoriams šakės“. Tolesni įvykiai parodė, kad ji beveik atspėjo.

XXX

Daugelio nuostabai, antrasis rinkimų turas buvo ypatingai nuobodus. Intriga ėmė blėsti vos pradėjus skaičiuoti balsus. Nuo pat pradžių išryškėjo LSDP kandidatų persvara, kuri nemažėjo net ir ateinant rezultatams iš didžiųjų miestų. Socialdemokratams laimėjo 32 iš 37 galimų vietų, nušlavę visus savo oponentus ne tik kaimiškose apygardose, bet ir miestuose – laimėjo kai kur ir Kaune (ko niekada nėra buvę), ir Vilniuje. Su konservatoriais viskas buvo atvirkščiai: pavyzdžiui, Kaune konservatoriai nugalėjo vos vienoje apygardoje (A. Anušauskas). Vilniuje jie laimėjo 5 iš 13 apygardų, o iš viso laimėjo tik 10 vietų iš 33 galimų. Skaudžiausios konservatorių nesėkmės „savose“ apygardose. Partijos lyderis Gabrielius Landsbergis, smarkiai pralaimėjęs vienmandatinę kovą su liberalu ministru S. Kairiu (jis žinomas tik aršia kova prieš lietuvių kalbą ir Valstybinės kalbos inspekcijos viršininką Audrių Valotką) Kauno Centro-Žaliakalnio apygardoje (čia vaikystę praleido garsusis Gabrieliaus senelis!), jau pirmadienio rytą pareiškė atsistatydinantis ne tik iš partijos vadovo pareigų, bet ir išeinantis iš Seimo ir darantis pertrauką savo politinėje karjeroje. Konservatoriai nugalėjo tik kur ne kur, pvz., įveikė visus tris Laisvės partijos vienmandatininkus (nors A. Armonaitė dar save guodžia, kad paštu atėję balsai iš užsienio lietuvių nusvers svarstyklės jos naudai dvikovoje su D. Asanavičiūte). Lazdynuose S. Skvernelį įveikė populiariausias konservatorių partijos ministras L. Kasčiūnas, tačiau gretimose Karoliniškėse ir Pilaitėje dabar jau laikinąją (išėjus G. Landsbergiui)

partijos pirmininkę Radvilę Morkūnaitę-Mikulėnienę nugalėjo Nacionalinio susivienijimo atstovas Vytautas Sinica, vienintelis kalbėjęs apie masinės emigracijos grėsmes Lietuvai. Tikrai yra apie ką pamąstyti pralaimėjusiems!

Iš dabartinės valdžios partijų tik Liberalų sąjūdžiui pavyko laimėti iš viso 12 mandatų ir iš esmės pakartoti praeitų rinkimų rezultatą (13 vietų). Kažkaip nuošaly stovi ir „Nemuno aušra“, gavusi dar 5 vietas ir turinti iš viso 20 vietų, bet kartu ir priklijuotą antisemitų etiketę, todėl rinkimų nugalėtojais, bandydami išsaugoti reputaciją, į NA tikriausiai kreipsis tik kraštutiniu atveju, nebent patys tarpusavyje susirietų... „Vardanlietuviai“ prie 8 turėtų daugiaman-dačių vietų pridėjo dar laimėtas 6 vietas, o LVŽS iš 10 vienmandačių laimėjo tik dvi. LLRA prie turėtų dviejų vietų pridėjo vieną, dar vieną vietą laimėjo save iškėlęs kandidatas, vietą Seime laimėjo jau minėtas NS atstovas V. Sinica ir net Artūras Zuokas, nors jo vadovaujama partija „Laisvė ir teisingumas“ daugiaman-datėje apygardoje liko paskutinė, nesurinkusi net 1 procento balsų. Taigi, A. Zuokas išpildė savo pažadą grįžti į Seimą, jo duotą prieš pusant-rų metų pralaimėjus Vilniaus mero rinkimus! O štai Regionų partija liko be nieko – pralaimėjo net jų vadovas Jonas Pinskus.

Bendra antrojo turo panorama tarsi patvirtina garsųjį premjerės I. Šimonytės posakį, kad „jei nepatinka, galėsite sau 2024 m. išsirinkti naują valdžią“. Lietuvos piliečiai, paklausę išmintingo premjerės patarimo, taip ir pasielgė, neperrinkę senųjų Seimo narių. Seimas smarkiai kryptelėjo į kairiąją pusę, jis turės 64 naujokus, į jį po pertraukos grįžta ir keliolika jau buvusių Seimo narių. Dauguma tų naujokų priklauso nugalėtojams socialdemokratams ir „Nemuno aušrai“.

Kas pasikeitė po rinkimų?

Politologai kalba apie vėl ir vėl suveikiantį švytuoklės principą, kai po kiekvienų Lietuvos Seimo rinkimų simpatijų skalė persiverčia į priešingą pusę – nuo kairės į dešinę ir atvirkščiai. Šiomet švytuoklė ryškiai kryptelėjo kairėn – į socialdemokratų pusę. Kalbama ir apie pamokas, kurias turėtų išmokti politikai. O jų yra keletas. Rinkimai parodė, kad rinkėjai nemėgsta politikų arogancijos ir akiplėšiškumo, melo ir nevykdomų pažadų.

Ir didžiosios partijos turėtų susimąstyti. Juk kažkada švytuoklės principas joms gali ir nesuveikti. Juk neįbrisi į tą pačią upę... Net ekstravagantiškasis V. Uspaskichas, išgelbėjęs savo Darbo partiją nuo pražūties, šįkart nieko nesugebėjo padaryti. O juk prieš porą dešimtmečių (2004) darbiečiai Seimo rinkimuose buvo pirmi, gavę daugiausia balsų (39). Konservatoriai, patys sukūrę R. Žemaitaičio būbą, sukūrė jam ir reklamą, o įsijautę į kovą su naujuoju „blogiečiu“, net nesuprato, kad kai pešasi du, dažnai laimi trečias. Tais laimingaisiais tapo socdemai, pasiekę didžiausią savo pergalę per paskutinius du dešimtmečius. Juk dar niekada valdančioji partija nėra laimėjusi Seimo rinkimų antrojo turo!

XXX

Naujosios valdančiosios koalicijos lipdymas prasidėjo dar naktį po antrojo rinkimų turo. Kaip ir po pirmojo balsavimo, S. Skvernelis pirmasis nuvyko pas V. Blinkivičiūtę ir pradėjo kalbėtis apie valdžios postus. Jam įkandin į socdemų štabą atvyko ir LVŽS vadovas R. Karbauskis. Tačiau ir po laimėtų rinkimų senų bendražygių antipatija ir praeities nuoskaudos niekaip neatslūgo. Net su socialdemokratų vadove jie kalbėjosi atskirai, o savo oponentus vis apdalindavo negražiais epitetais. Matematiškai trijų laimėtojų balsų skaičiaus

(74) užtenka Seimo daugumai suformuoti. Bet viskas paprasta tik iš pirmo žvilgsnio. Socialdemokratai, didieji rinkimų laimėtojai, gali sau rinktis ir kitus bendražygius, jei esami imtų ožiuotis. Juk norinčiųjų valdžion niekada netrūksta! Net Liberalų sąjūdis, nueinančios valdžios partija, lyg ir sutinka draugauti su naujaisiais laimėtojai, jei tarp jų nebūtų R. Karbauskio partijos. Tėoriškai prie socialdemokratų galėtų prisijungti ir NA, tada socialdemokratams nereikėtų trečiosios partijos koalicijoje (52+20). Kol kas apie tai garsiai nekalbama, bet juk politika – susitarimų menas? Pesimistiškiausi prognozuotojai neatmeta ir to kito varianto, kai aprupėjęs koalicinėms daugumoms bus vėl prisiminti LLRA deputatai... Taip jau yra buvę.

Bet didžiausia intriga išlieka ne dėl valdžios koalicijos sudėties, o dėl pačios Vilijos Blinkėvičiūtės. Ji daug metų ramiai „deputatavo“ Europos Parlamente ir tik savo bendrapartiečių raginama (prie raginimo prisidėjo ir Prezidentas) sutiko vesti partijos sąrašą Seimo rinkimuose. Pasirinkta taktika pasirodė esanti sėkminga, tik dabar niekas nežino, ar socdemų lyderė, sulipdžiusi naująją valdančiąją daugumą be savęs, pati nesugrįš į EP. Neaiškus socdemų lyderės elgesys, jos išsisukinėjimai glumina net ištikimiausius gerbėjus, o oponentai piktdžiugiškai trina rankomis – ką, apgavo jus visus ponija Vilija?

Ir tikrai, jei taip nutiktų, būtų nuvilti daugelis socdemų gerbėjų. Bet ar rinkėjai jiems atleistų? Kas žino? Jei reikalai klostytųsi gerai, gal visa tai per kelerius metus būtų pamiršta? Kaip bebūtų, mums belieka apsišarvuoti kantrybe ir palaukti dar keletą savaičių. Palinkėkime mūsų valdžios vyrams ir moterims išminties, sąžiningumo ir tolerancijos. To turėtų užtekti, kad dirbtum ne tik savo, bet ir savo valstybės bei tautos labui!

Choro „Dzūkija“ tikslai

BOŽENA BOBINIENĖ

Kelionės lavina, praplečia akiratį, ugdo pasaulio ir jo gyventojų suvokimą. Tačiau ne pasiekę patį užsibrėžtą tikslą augame, o palaipsniui įveikdami su tuo tikslu susijusius visus iššūkius. Jie šiek tiek skirtingi, kai keliaujame pavieniui, keliese ar, tarkim, su keliasdešimties žmonių grupe. Ir tai aktualu ne tik kelionių atveju. Taip yra kalbant apie kiekvieną gyvenimo aspektą.

Viena galimybių keliauti ir bendrauti didesnėje grupėje yra, pavyzdžiui, dalyvavimas Punsko LKN „Dzūkijos“ chore, kuris ne tik repetuoja ir koncertuoja savo krašte, bet ir vyksta į artimesnes ir tolimas keliones. Šiais metais choristai gastroliavo Albanijoje. Savo išpūdžiais, prisiminimais, apmąstymais su jumis dalijasi kelios kolektyvo dalyvės.

Božena Bobinienė: Neseniai choras „Dzūkija“ gastroliavo Albanijoje. Punsko kolektyvo išvykų į užsienį prioritetą visada yra lietuvių kultūros, dainų pristatymas kitų šalių publikai. Kaip

buvę šį kartą – kiek vyko koncertų, kokį repertuarą pristatėte?

Jolanta Jonušonytė: „Dzūkija“ į Albaniją iškeliavo š. m. rugsėjo 20 d. ir buvome ten visą savaitę. Dalyvavome tarptautiniame festivalyje, kuris vyko Durres miesto centrinėje aikštėje. Turėjome progą pasirodyti taip pat viešbutyje, kur buvome apgyvendinti. Tai buvusi labiau vakaronė su visais festivalio dalyviais. Kaip įprasta tokiems tarptautiniams festivaliams, turėjome pristatyti lietuvių dainas, kultūrą, bet ir susipažinome su kitų šalių atlikėjais. Šį kartą bendravome su meno kolektyvais iš Bulgarijos, Kroatijos, Albanijos ir Bosnijos ir Hercegovinos.

Onutė Kliučinskienė: Be to, mūsų vadovas nebūtų buvęs savimi, jeigu bent keletą kartų nebūtų užvedęs mūsų populiariausio kūrinio, šių metų Dainų šventės giesmės „Kur giria žaliuoja“. Visur, kur tik buvo proga ir sąlygos – dainavome būtent

ją. Ne tik koncertų metu, bet ir, pavyzdžiui, lankydami Makedonijoje, Ochrido miesto senoviniame amfiteatre, kur akustika buvo beveik tobula. Net ir praeiviai, turistai sustodavo paklausyti. Kitą kartą šią giesmę atlikome Berato mieste. Čia savo muziką, dainas mums pristatė vietiniai žmonės. Tada ir mes, norėdami sudominti savo krašto kultūra, padainavome būtent „Kur giria žaliuoja“. Kiekvieną kartą, kai tik pradėdavome dainuoti, net ir repetacijų metu, žmonės domėjosi, pristodavo, pasiklausydavo.

Paula Rupinskaitė: Aš dar pridursiu, kad toje vakaronėje, tokiame integraciniame vakare, viešbutyje turėjome progą pasimokyti kitų šalių festivalio dalyvių tradicinių šokių, pamatyti daugiau nei koncerto metu. Ir mes, nors ne šokėjai, kartu su Alytaus choro „Varsa“ dalyviais sumanėme pašokti lietuvišką „Grandsverą“, kuriam, aišku, pakvietėme kitų tautų dalyvius.

B. B.: Kiek laiko paprastai trunka išvyka? Ar pakanka dienų, kad suspėtumėte dar ir paatostogauti bei atsipalaiduoti? Ką šį kartą suspėjote aplankyti, kaip pailsėti?

P. R.: Paprastai gastroliuojame

apie savaitę laiko. Mano manymu, visiškai pakanka važiuojant į ES šalis. Aplankėme Durres miestą, kur koncertavome – turėjome čia laiko lankymui. Atgal skridome iš Tiranos, tad atvykę į Albanijos sostinę kiek anksčiau suspėjome pasivaikščioti ir po šį miestą. Be to, visi vykome į ekskursiją į kaimyninę Makedoniją. Buvo dienų, kai mažesnėmis grupėmis skirstėmės, kas kur pageidavo: vieni vyko į pasirinktas ekskursijas, kiti lankė savarankiškai ar tiesiog poilsiaavo prie baseinų ar jūros.

J. J.: Manau, laiko tikrai viskam pakanka. Taip ir planuojame, kad be koncertų ir repetacijų dar galėtume ir pailsėti, aplankyti.

Ekskursijas dažniausiai nusiperkame jau vietoje. Pasiūlų turistinėse vietovėse būna gausu. Aš aplankiau Beratą, vieną vaizdingiausių ir gražiausių Albanijos miestų, kuris yra nuostabus Osmanų imperijos architektūros pavyzdys, vaizdingai išsidėstęs giliame upės slėnyje, ant aukštų Tomorio kalnų šlaitų. Ši vieta dėl savo grožio bei unikalaus osmanų architektūrinio ir urbanistinio paveldo yra įrašyta į UNESCO saugomų pasaulio paveldo objektų sąrašą.

Be abejo, įspūdį padarė ir Makedonija. Aplankėme vieną gražiausių ir autentiškiausių šios šalies

regionų – Ochrido ežero apylinkes. Ochridas sužavėjo įdomia architektūra, siauromis, nuolat į kalvą kylančiomis gatvelėmis, stulbinamai skaidriu ežero vandeniu, vienuolynais ir cerkvėmis. Sakoma, kad cerkvių šiame mieste yra 365 – kiekvienai metų dienai. Nors kai kurios jų įrengtos olose ir yra vos kelių kvadratinių metrų ploto, tokia sakralinių pastatų gausa Ochrido miestui lėmė ir Balkanų Jeruzalės vardą. 358 kvadratinių kilometrų ploto Ochrido ežeras vienas seniausių ir švariausių pasaulyje, susidaręs maždaug prieš 2–3 milijonus metų, o iš visų pusių ežerą supantys kalnai sukūrė natūralią izoliaciją, leidusią išsaugoti daugybę augalų ir gyvūnų rūšių, tokių retų, kad net vadinamų gyvosiomis fosilijomis. Vidutinis ežero gylis – 164 m, o giliausia vieta siekia 289 m.

Be to, su mažesne kompanija vieną dieną leidausi džipų safario maršrutu, kuris vedė per neatrastus Golemo regionus. Važiavome per turistų nepasiektus kaimus, žavėjomės vijokliais apaugusiais namais, vaizdingais kraštovaizdžiais. Paplūdimyje vaišinomės šviežiausia žuvimi ir klausėmės jūros ošimo.

Paskutinę dieną, kaip minėjo Paula, praleidome Albanijos sostinėje Tiranoje, didžiausiame šios šalies mieste, įkurtame dar 1614 m. Jį supa kalnai ir netoli esančios Adrijos jūros pakrantės. Labai neįprastas miesto centras, kuriame modernūs pastatai susipina su istorinėmis vietomis.

O. K.: Sutinku, kad 6–7 dienų tokiai išvykai pakanka. Suspėjome ir paatostogauti, pailsėti, ir aplankyti kelias įdomias vietas. Manau, kad jau pats buvimas tokiame prašmatniame viešbutyje, kuriame gyvenome, buvo malonumas ir pramoga. Du dideli baseinai su čiuožyklomis, nuostabi aplinka, maisto įvairovė, labai malonus aptarnavimas,

gražūs, patogūs ir švarūs kambariai. Ekskursijas susiorganizavome su turizmo biuru. Labai smagu buvo pasivažinėti džipais, galėjome stebėti Albanijos kraštovaizdžius, laukus, ūkius. Buvome 400 metų alyvmedžių giraitėje kalnuose, žavėjomės nuostabiu kalnų grožiu. Vaisinomės albanų užkandžiais, rakija, galėjome pasimaudyti jūroje.

Įsimintina buvo išvyka į Jolantos paminėtą Beratą, vadinamą tūkstančių langų miestu, kur lankėme pilies griuvėsius su pasakiškais vaizdais nuo aukšto kalno. Vakarieniaudami ragavome albanų tradicinių patiekalų, klausėmės šios tautos muzikos, stebėjome šokius. Ir, be abejo, įspūdinga buvo išvyka į Makedoniją, Ochridą. Kelionė autobusu buvusi ilgą ir šiek tiek varginanti, bet vaizdai atpirko nepatogumus.

B. B.: Kokiu būdu susiorganizuojate tokią kelionę? Ar yra, kas jums padeda aprėpti su išvyka susijusius dalykus: susisiekimą su festivalio organizatoriais, skrydžius lėktuvu, nakvynę, ekskursijas ir pan.?

J. J.: Kelionę organizuoti yra gana sudėtinga. Didžiausias krūvis tenka mūsų vadovui Vidui Simanauskui, nes svarbiausia tai, kad festivalyje būtų kam dainuoti, kad

„susirinktų balsai“, nes ne visi gali ar nori vykti. Taigi, surinkti norinčiuosius, ypač dainuojančius ansamblicius, būna sudėtinga. O vėliau vadovui padeda patys choristai, kurie perka bilietus, nuvykus į vietą palaiko ryšius su organizatoriais, ieško ekskursijų. Kartais susidaro įspūdis, kad jie atlieka turistinio gido vaidmenį...

P. R.: Šį kartą vadovui daugiausia padėjo Onutė (Kliučinskienė – aut. past.), ir atsirado dar keli mūsų grupės dalyviai, kurie užsiėmė ekskursijų organizavimu (šiuo dalyku pasirūpino choro dalyvio Selvo Nevulio žmona Dalia).

O. K.: Daugiausia kelionės reikalais užsiima mūsų choro vadovas. Apgyvendinimą užtikrina organizatoriai. Šį kartą bendravome su jau pažįstamais iš pernyktės kelionės World Festival Association atstovais. Paprastai festivalio rengėjai užtikrina tik kelių dienų programą, o jei ansambliciai nori likti ilgiau, tada jau turi šiek tiek pasirūpinti patys. Aišku, su tokiais dalykais kaip pinigų rinkimas, žmonių skaičiavimas, autobuso užsakymas, draudimas bei kiti panašūs, turime susidoroti patys. Reikia patikrinti visos grupės duomenis, pasus ir t. t., pateikti visą aktualią informaciją apie išvyką visiems mesendžeryje. Ir

tai, manau, vyksta gana sklandžiai.

Šiaip su organizatoriais susisiekiama patys vadovas, bet ne kartą prireikia žmogaus, pakankamai gerai mokančio anglų kalbą. Man teko derinti įvairius reikalus su asociacijos atstovu. Tai nebuvo sudėtinga, nes tie žmonės labai malonūs, atviri ir jau pažįstami iš ankstesnių metų. Bet ne kartą reikėjo prižiūrėti, kad viskas vyktų, kaip sutarta, o būdavo ir nesusipratimų, kuriuos galiausiai pavykdavo išspręsti.

Ekskursijas organizuojame patys. Kartais ką nors pasiūlo viešbutis, kitąkart padeda rengėjai. Šį kartą patys susisiekėme su ekskursijų biuru. Laimė, mūsų, keliautojų, grupėje atsiranda geranoriškų žmonių, kurie įvairiais būdais stengiasi padėti. Vieni derina, kiti renka pinigus, dar kiti patikrina informaciją ir pan. Bendromis jėgomis visas kliūtis pavyksta įveikti.

B. B.: Ar nėra patogiau keliauti pačiam? Juk keliaujant su grupe (o choro dalyvių nemažai), yra tam tikrų iššūkių. Kokius matai grupinių kelionių privalumus?

O. K.: Visų pirma išvyka su choru, tai ne tik išvyka. Pagrindinis kelionių tikslas yra parodyti lietuvių kultūrą, mūsų atveju – dainas. Esame Europos ir pasaulio dalis, todėl, kaip ir kitos tautos, dalijamės tuo, ką turime savotiško, tuo, kas mus išskiria iš kitų tautų. Manau, kad Punksko lietuviams juolab tai svarbu, nes tokiu būdu dar labiau tapatinamės su Lietuva. Į keliones vykstame su puikiu Alytaus choru „Varsa“, su kuriuo jaučiamės lygiaverčiai dainininkai. Pasaulyje vyksta daug įvairių festivalių, ir džiaugiamės, kai gauname kvietimus bei galime dalyvauti tokiuose įvykiuose.

Mūsų jungtinis Punksko ir Alytaus choras yra puikus. Visų pirma mus jungia muzika, dainos ir bendras vadovas Vidas Simanauskas, bet,

Is Valdo Žilionio asmeninio albumo

manau, lygiai svarbi yra daugia-
metė draugystė, pasitikėjimas,
nuoširdumas. Kiekvienas įneša savo
energiją, savo asmenybę, todėl bendros
išvykos yra linksmos, įdomios
ir prasmingos. Bendravimas šitoje
komandoje tikrai pozityvus! Aišku,
nuolatinis buvimas drauge, galima
sakyti, 24 valandas per parą, per
7 dienas, kartais ir vargina. Tai
normalu, kad kartais gal jaučia-
mės vieni nuo kitų ir pavargę.
Išvykos apskritai lavina, o esant
grupėje vis ko nors moko: bendruomeniškumo, empatijos, kartais
kantrybės, tolerancijos...

P. R.: Manau, kiekvienas keliavimo būdas turi savo privalumų. Dėl to mėgstu keliauti visaip: su drauge, su draugų būriu ar su didele grupe. Manau, grupinės kelionės išskirtinės tuo, kad, tarkim, per savaitę turime galimybę pabendrauti su tiek daug žmonių! Tai man įdomu ir patinka. Taip pat tik toks keliavimo būdas suteikia galimybę išsinuomoti visą autobusą ar laivą ir patiems vykti į ekskursiją, be pašalinių lankytojų. Deja, vykstant pačiam, su drauge ar draugais tokių galimybių nebūna. Dar kitas privalumas – galima sutaupyti pinigėlių, nes dažnai grupiniai bilietai pigesni.

Jeigu turėčiau įvardinti išvykos būtent su „Dzūkija“ privalumą, tai sakyčiau, jog labai smagu pamatyti mūsų choro dalyvius kitomis aplinkybėmis nei repeticijose.

J. J.: Manau, pačiam keliauti patogiau, bet su grupe – įdomiau. Visi esam skirtingi, mūsų pomėgiai ir norai kiti, bet tokios kelionės leidžia geriau vienas kitą pažinti, išmokti prisitaikyti prie grupės, dažnai ieškoti kompromisų. Nauji įspūdžiai, bendravimas neformalioje aplinkoje – tobula! Iš bendrų kelionių grįžtame ne tik pailsėję, susibendravę, bet ir dar geriau pažinę vienas kitą. O tada dainuoti chore ir siekti

bendro tikslo tampa daug lengviau.

B. B.: Kuris variantas Tau artimesnis: keliauti pačiam ar su grupe? Jeigu pačiam – dėl ko visgi pasiryžti keliauti su choru?

J. J.: Visos kelionės yra įdomios, nepakartojamos. Esu visų mėgėja, o su gera kompanija patogiu keliauti, išgyventi ir dalintis visomis kelionės akimirkomis. Ir nereikia niekuo rūpintis, ir pabambėti turi ant ko. ☺

P. R.: Iš tikrųjų pačiam keliauti dar neteko, tačiau nesugebu pasirinkti, kuris keliavimo būdas – ar keliese, ar didele grupe, man artimesnis. Visi turi savo privalumų, dėl to stengiuosi keliauti įvairiai.

O. K.: Aš manau, jog patogiau yra keliauti pačiam ar su maža draugų grupe arba šeima. Tada mažiau organizacinių iššūkių, mažiau streso. Keliaujant su didele grupe yra ir nemaža atsakomybė. Daug žmonių, daug nuomonių ir pageidavimų.

Žinoma, šiandien galimybės leidžia laisvai susiorganizuoti išvyką pačiam. Ir išlaidos, ko gero, būtų panašios. Tiesa, į festivalį vykstančiam

ansamblui būtent rengėjai užtikrina apgyvendinimą, maitinimą, autobusą (nors iš tiesų būna įvairiai – atsimenu nuotykius ankstesnių išvykų metu ☺). Bet manau, jog bent kartą per metus verta pabandyti išvykti su didesne grupe, o savarankiškai – keliauti, kada panori.

B. B.: Kodėl verta burtis į kolektyvus, meno grupes? Kaip gali paskatinti kitus, mėgstančius dainuoti, kad ateitų būtent į „Dzūkijos“ chorą?

P. R.: Tikrai verta burtis į kolektyvus. Visų pirma dėl to, kad tai labai lavina ir kartu atpalaiduoja nuo kasdienių darbų. Dėl to mėgstantys dainuoti turėtų drąsiai ateiti, būtent į „Dzūkiją“ – lavinti balsą, gebėjimus ir atitrūkti nuo kasdienių pareigų. O dar jeigu mėgsti keliauti, tai „Dzūkija“ yra idealus pasirinkimas, nes kasmet vykstame į įdomią kelionę į užsienį.

O. K.: Kodėl verta burtis? Manau, žmogui reikia kokios nors vietos, bendruomenės, kuriai galėtų priklausyti, priėmimo, palankumo, buvimo ko nors dalimi, susitapatinimo su kokia grupe, kuri mums

artima, tiesiog tinkama... Kartais ji galbūt vienintelė, kai neturi kitų pasirinkimų.

O prie meno kolektyvo visada verta prisijungti. Pirma, tai atskleidžia mums kitas perspektyvas, suteikia galimybę išreikšti save arba daryti, ką mėgstame (dainuoti, šokti, vaidinti ir pan.). Punske tai juolab reikšminga ir prasminga dėl mums žinomų priežasčių: lietuvių tapatybės, kultūros, kalbos išsaugojimo. Pati svarsčiau ištisisus metus, kol pagaliau nusprendžiau ateiti į pirmą choro repeticiją. Tai įvyko nuoširdžios draugės dėka.

Man, žmogui iš mišrios šeimos, „Dzūkija“ atrodė tiesiog nepasiekiamą. Galvojau, kad tai uždaras „išrinktųjų“ žmonių ratas, siauras, galbūt neįdomus repertuaras. Bet tikrai klydau. Pasirodė, kad choro žmonės labai atviri ir pozityvūs, mieli ir palaikantys. Dainos pasirodė labai gražios, įdomios ir prasmingos.

Ne paslaptis, kad „Dzūkijos“ choro narių, deja, mažėja... O juk lietuviškas choras su tokiomis ilgaamžėmis tradicijomis, tai viena iš mūsų, punskiečių, „priemonių“, kad lietuviška daina ir lietuvių kalba skambėtų scenoje ne tik mūsų krašte, bet ir už Lenkijos bei Lietuvos ribų.

Žinau, kad Punske yra daug labai gražiai dainuojančių asmenų. Manau, ne vienam rūpi palaikyti lietuviškumą... Juolab man sunku suprasti, kodėl žmonės, kad ir kalbinami, į choro gretas stoti nenori. Suprantu, tai yra įsipareigojimas, laisvalaikio paaukojimas, kartais labai sunkus darbas...

Aš dalyvauju chore, nes labai mėgstu dainuoti. Tai tikrai man buvo iššūkis, savęs išbandymas, savo barjerų laužymas ir nauja patirtis. Nors gyvenu Punske nuo gimimo, visgi dar atsiranda sričių ir žmonių, kuriuos tik dabar turiu progą pažinti. Manau, verta prisijungti prie choris-tų. Tęskime, palaikykime tai, ką pradėjo mūsų kraštiečiai, giminės prieš

daugiau kaip 65 metus. Kiekvienas gali ateiti į repeticiją, paklaustyti, pažiūrėti, kaip tai atrodo, ir tiesiog pabandyti. O gal patiks?.. Repeticija vyksta tik kartą per savaitę ir trunka apie dvi valandas. Koncertų per metus nėra tiek jau daug, taigi visada galima susitvarkyti ir rasti laiko. Manau, vienas dalykų, didinančių mūsų choro patrauklumą, yra būtent keliavimo į labai gražias pasaulio vietas galimybės.

J. J.: Ir aš manau, kad dalyvavimas chore, tai galimybė pailsėti nuo visų darbo, namų rūpesčių, įsigilinti į muziką, savo gabumų lavinimą. Koncertų, įvairių išvykų metu smagiai bendraujame, susipažįstame su naujais žmonėmis. Visus dainuojančius mūsų krašto žmones kviečiu išbandyti savo jėgas ir papildyti choro „Dzūkija“ gretas. Repetuoju kiekvieną trečiadienį vakare. Laukiame!

„Dzūkijos“ chore dalyvauju apie 15 metų. Iš tiesų ne visada būdavo taip saldu ir nuostabu, kaip pasakoja Onutė ☺. Mat kai kolektyve yra apie 20 asmenų, kartais sunku išvengti kokių nors nesusipratimų, nepatenkintų lūkesčių ar skirtingų nuomonių. Bet visgi nuolat tobulėjame ir dažniausiai patiriame gerų dalykų. Juk neįmanoma žmogui piktam, susinervinusiame, neatlaidžiam ir neigiamai nusiteikusiam pajusti dainos grožio. Norint suprasti, kur slypi menas suderinti balsus, kad daina skambėtų, reikia pozityvumo, švelnumo, įsijautimo. Ir tai, manau, visada sugebame „Dzūkijoje“ atrasti. O integracinės išvykos, koncertai, šventės padeda geriau susigyventi ir susiprasti.

Per tuos keliolika metų kartais aplankydavo mintis, kad norėtųsi pabandyti dainuoti aukšto lygio, profesionaliame chore, kuris skamba idealiai... Ir būdavo akimirkų, kai atrodydavo, kad „Dzūkija“ būtent tokio

lygio siekia. Padėtis esanti tokia, kad mūsų choro vadovas, stengdamasis, kad kolektyvas gyvuotų, priima visus, kas nori dainuoti, turi klausą ir sugeba išmokti savo partijas. Kaip sakoma: ten, kur nėra žuvų, ir vėžiai žuvimis tampa. ☺ Nenoriu savo žodžiais nieko įžeisti (beje, tai liečia ir mane). Taigi, dainuojame, kaip mokame geriausiai, tęsiame „Dzūkijos“ tradiciją, kad ji vis dar gyvuotų, kad Punsko LKN galėtų savo kronikoje užrašyti dar vieną choro jubiliejų...

Onutė minėjo, kad mūsų krašte gausu dainininkų, o į chorą jie kažkodėl vengia ateiti. Kažkas net yra pasakęs, kad kiekvienoje Punsko krašto sodyboje ar name surasi puikų dainininką. Jei tai būtų tiesa, chore dainuotų ne 20, o bent 40 žmonių... Taigi, ateikit, palaikykite, kad lietuviška daina skambėtų tikrai galingai!

Paula pažymėjo, kad choras patrauklus išvykomis į festivalius užsienyje. Be abejo, taip yra. Tiesa, šiais laikais už viską reikia susimokėti pačiam, nesvarbu, ar vykstame su tam tikra „misija“ (reikia dalyvauti koncertuose, nusivežti kostiumus), ar tiesiog kaip į paprastą kelionę. Be to, patiems reikia susidoroti su organizaciniais iššūkiais. Iš patirties žinau, kad žmogui, kuriam tenka ši atsakomybė, tokios gastrolės šiek tiek apkarsta, nes daugumai ramiai atostogaujant, jam dažnai tenka viskuo rūpintis ir galvoti ne apie paplūdimį ar baseiną, bet visų pirma apie reikalus, susijusius su grupės globa. Bet, manau, ateityje šitą dalyką irgi galima spręsti kitaip.

Taigi, apibendrinant – choro „Dzūkija“ tikslas yra išlikti, dainuoti lietuviškai Punsko, savo krašto scenoje, Lietuvoje ir užsienyje. Šiam tikslui pasiekti turime nueiti kelią: repeticijų, susibūrimo, susidainavimo. Svarbiausia, šis kelias laukia kuo daugiau „žygeivių“, kuo daugiau gerų balsų, kuo daugiau jaunesnių dainininkų. Tada tikslas bus pasiektas vienu dirigento lazdelės mostelėjimu...

Nuskambėjo 22-oji liaudiškų kapelių šventė

DALIA ASTRUSKIENĖ, VYSK. ANTANO BARANAUSKO FONDO „LIETUVIŲ NAMAI“ SEINUOSE KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ

Spalio 5 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko jau tradicine tapusi Kapelių šventė. Liaudies muzikos tradicijas puoselėjantis renginys suorganizuotas dvidešimt antrą kartą. Jis subūrė ištikimus žiūrovus, kurie kapelas priėmė labai šiltai – negailėjo plojimų, kartu smagiai dainavo, lingavo, net ir pašoko. Kapelių šventė – tai bene vienas labiausiai laukiamų renginių, suburiančių daugybę nuostabių žmonių vienoje vietoje. Scenoje viena kitą keitė ir žiūrovams savo unikalią muziką bei energiją dovanojo Seinų, Punsko, Vidugirių, Sudeikių ir Jurbarko kapelos.

Pirmieji scenoje pasirodė šeiminkai – Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“. Šis kolektyvas tęsia 1996 metais susikūrusios grupės „Sainiai“, kuriai ilgus metus vadovavo a. a. Jonas Pavilonis, veiklą. „Šalcinio“ repertuare ne tik lietuvių liaudies dainos ir muzika, bet ir savi kūriniai, kuriuos parašė ilgametis kapelos dalyvis Gediminas Nevulis. Kapelių šventės metu „Šalcinis“ padovanojo jo sukurtą dainą „Aplink Galadusį“ bei du lietuvių liaudies kūrinius. Seinų „Lietuvių namų“ kapela – festivalių, kapelių švenčių dalyvė. Tarptautinėje Dzūkijos regiono kaimo muzikantų šventėje-varžytuvėse laimėjo šauniausios tūkstantmečio kapelos vardą. „Šalcinis“ aktyviai dalyvauja „Lietuvių namų“ bei kitų įstaigų organizuojamuose renginiuose. Kolektyvui vadovauja Vytautas Gavutis.

Scenoje šeiminkus pakeitė geri

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

bičiuliai – Vidugirių kaimo kapela, kuri savo pirmąjį žingsnį į viešumą žengė 2009 metais. Kapelos vadovas Jurgis Vaznelis – veiklus ūkininkas, kuris laisvalaikį atiduoda muzikai. Vadovo teigimu, nelengva suderinti ūkio darbus, ypač vasarą, su scena, tačiau vėlyvais vakarais ar laisvą minutę galima bent trumpam susitikti, pagroti ir linksminti kitus. Kapeloje – jauni ir vyresnio amžiaus nariai. Tai nepaprastai miela ir viso mūsų krašto numylėta kapela, kuri linksmina žiūrovus įvairiuose renginiuose Lietuvoje bei Lenkijoje. Glaudžiai bendradarbiauja ir neretai koncertuoja su Šeštokų kapela „Griežlė“.

Pačias gražiausias lietuviškas dainas su įtaigiomis tradicinių instrumentų melodijomis ir širdį

virpinančiais žodžiais dovanojo Jurbarko kultūros centro kapela „Santaka“, vadovaujama Petro Pajaujo, kuri susibūrė 2011 metais. Kapelos muzikantai groja bandonijomis, armonikomomis, smuiku, kontrabosu, būgnais. Vyrai pasirodo Jurbarko miesto šventėse, daug koncertuoja Jurbarko rajone ir už jo ribų, vyksta į įvairius kapelių festivalius, varžytuves ir šventes. 2014 m. kapela pirmą kartą dalyvavo Lietuvos dainų šventėje „Čia – mano namai“. 2015-ieji buvo ypatingų laimėjimų metai: Jurbarko kultūros centro kapela „Santaka“ kapelių šventėje-konkurse „Ant rubežiaus“ buvo išrinkta šauniausia stilizuota kapela iš Lietuvos, dalyvavo LRT varžytuvėse „Duokim garo!“ ir, įveikusi daugybę varžovų iš visos

Lietuvos, tapo nugalėtoja bei laimėjo kelionę į Briuselį. Muzikantai yra nuolatiniai rajono bendruomenių švenčių dalyviai, groja valstybinių švenčių minėjimuose, Jurbarko kultūros centro organizuojamuose renginiuose, Jurbarko miesto dienos ir kituose renginiuose. Kapelai „Santaka“ pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro mėgėjų meno kolektyvų sugrupavimą, įvertinant jų meninį lygį, suteikta III kategorija.

Linksmas dainas ir skambias melodijas dovanuoja mūsų kaimynai – Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“, kuri veikia nuo 1966 metų. Kolektyvas atlieka tradicinę ir stilizuotą lietuvių liaudies muziką, vadovo aranžuotą instrumentinę muziką, dainuoja lietuvių liaudies, lietuvių kompozitorių bei Punsko krašto autentiškas dainas. 2003, 2009 ir 2024 m. dalyvavo Dainų šventėje Vilniuje. 2005 ir 2011 m. pelnė II vietą „Duokim garo!“ laidos finale. Daugiausia koncertuoja Lietuvoje ir Lenkijoje. 1998 m. grojo Kanados ir JAV lietuvių bendruomenėms. Išleido dvi garsajuostas ir septynias kompaktines plokšteles. 2010 m. pristatytas dokumentinis filmas „Klumpė“. Kapelos vadovai Artūras Pečkaitis ir Arūnas Lekešys.

Šventę užbaigė Utenos kultūros

Jurbarko kultūros centro kapela „Santaka“

centro Sudeikių skyriaus liaudiškos muzikos kapelos „Seliavytė“ pasirodymas. Per 10 gyvavimo metų kapelos sudėtis šiek tiek kito. Anksčiau 5 metus jai vadovavo Angelė Dikmonienė, kuri ir subūrė šį šaunų kolektyvą bei 2019 metais dalyvavo Kapelų šventėje Seinuose. Dabar kapelai vadovauja Aušrelė Baltuškienė. Kas nesikeičia? Noras kartu muzikuoti, koncertuoti ir džiuginti klausytojus naujais bei jau pamėgtais kūriniais. Kapela yra dažna viešnia Utenos kultūros centro organizuojamuose renginiuose, labai laukiama ir UKC skyrių šventėse, su koncertinėmis programomis gastroliauja po visą Lietuvą. Jos repertuare

instrumentiniai kūriniai, tradiciniai šokiai, autorinės ir liaudies dainos.

Kapelų šventę Seinuose vis vainikuoja bendras visų muzikantų kūrinys „Bekerio polka“. Visiems kolektyvams ir renginio vedėjams Irenai Bieliukienei bei Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro „Kultuvė“ vadovui Eugenijui Kaminskui įteikėme padėkos raštus ir atminimo dovanas. Po gražaus ir smagaus koncerto vyko vakaronė, kurioje ne tik vaišinomės, bendravome, bet ir skambėjo dainos, liejosi geros emocijos.

Nuoširdžiai ačiū noriu tarti visiems šventės dalyviams, renginio komandai ir rėmėjams – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Globalios Lietuvos departamentui bei Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai.

Džiaugiamės, kad savo renginiu galime prisidėti prie lietuvių tradicijų saugojimo, ugdyti meilę liaudies muzikai ir dainai bei suburti liaudiškos muzikos mėgėjus ir atlikėjus. Lai Kapelų šventė sukviečia visus ir kitais metais.

Vidugirių kaimo kapela

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Rudens gėrybių šventė su proza ir daina Suvalkuose

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Spalio pirmąjį sekmadienį Suvalkuose vyko Rudens gėrybių šventė su proza ir daina. Tai jau daugelį metų organizuojamas tradicinis LLD Suvalkų skyriaus renginys. Kaip ir kasmet, jis pradėtas lietuviškomis pamaldomis Dievo Gailestingumo šventovėje – Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje. Šv. Mišias atnašavo Punsko vikaras kun. Adomas Adukauskas, o jam patarnavo Robertas Baliūnas. Aktyviai įsijungė ir kiti Suvalkų lietuviai: Aurelija Pečiulytė perskaitė pirmąjį skaitinį ir pagiedojo psalmes, Onutė Virbylienė perskaitė antrąjį skaitinį, o Genovaitė Pečiulytė – maldavimus. Tą dieną šventovėje vyravo tikrai pakili nuotaika. Choristai gražiai pagiedojo keletą giesmių, o jiems akordeonu akompanavo „Ančios“ ansamblio vadovas Vytautas Batvinskas.

Iš kairės: K. Baranauskas, P. Sovulis, G. Pečiulytė, O. Virbylienė

„Ančia“

Pagrindinė Rudens gėrybių šventės su proza ir daina dalis vyko „Velvet“ viešbutyje. Meno programos vartus atidarė „Sūdumos“ dainininkai (vad. Arnoldas Vaznelis) ir šokėjos (vad. Alicija Kraužlytė). „Kas tar teka“ pasirodė labai įspūdinga renginio įžanga, kadangi dainavimas apipynė grakštų merginų šokių su trijų spalvų skraistėmis. Vėliau „Sūduva“ dar padainavo vieną dainą ir pašoko „Audėjėlė“. Labai didžiuojamės turėdami tokį puikų kolektyvą Suvalkų mieste.

Smagu, kad renginio metu pasirodė ir moksleivių, lankančių

Iš kairės: Janina Motiejūnaitė-Martynaitienė, Ričardas Jurgelevičius, Rita Volteraitienė

popietines lietuvių kalbos pamokas, atstovai. Jie su savo mokytoja Terese Jonuškiene pasidžiaugė, kad „rudėnėlis jau atėjo“. Vaikučiai drąsiai deklamavo mokytojos sukurtas eiles:

Rudenėlis jau atėjo.

Rudenėlis jau pas mus.

Krenta medžių lapai

Ir visiems smagu...

Tolesnė vakaro programa taip pat buvo labai įvairi ir įdomi. Savo kūrybos pateikė literatai iš Lietuvos ir Suvalkų. Suvalkiečiai paskaitė poezijos posmų, skirtų auksiniam metų laikui – rudeniui. Šiemet jiems atstovavo Genovaitė Pečiulytė („Rudens gaida“), Onutė Virbylienė („Ruduo“), Kazimieras Baranauskas („Rudens proza“) ir Pranas Sovulis („Daržovių kalbos“). O literatų klubo „Sietynas“ iš Marijampolės pirmininkas Ričardas

Jurgelevičius ir dvi narės Rita Volteraitienė bei Janina Motiejūnaitė-Martynaitienė pateikė susirinkusiai publikai po trumpą prozos kūrinių. Poezijos ir prozos skaitymus apipynė „Ančios“ (vad. Vytautas Batvinskas) ansamblio dainos: „Gulbelės skraido“, „Po auksiniais beržais“, „Tolimi žiburiai“ ir „Mūsų dienos kaip šventė“.

Vokalinis ansamblis „Sūduva“

Šiais metais vėl Suvalkų lietuvius aplankė Punsko Trečiojo amžiaus universiteto artistai. Juos, išeinančius į sceną, linksmi pasitiko „Ančios“ kapela (vad. Vytautas Batvinskas). Šį kartą Punsko „Bobutės“ atvežė dovanų spektaklį „Desperatiškos bobutės“ (scenarijaus autorė ir režisierė Rūta Burdinaitė). Žiūrovams tai buvo tikras atsipalaidavimas... Visi galėjo iki sočiai prisijuokti, o juk juoktis sveika...

Renginio pabaigoje žodį tarė LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė. Ji padėkojo rėmėjams, atvykusiems svečiams bei žiūrovams ir pakvietė visus prie „rudens gėrybių“ vaisių stalo.

Nuoširdžiai ačiū tariame pagrindinei renginio rėmėjai – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai. Dėkojame taip pat LLD Suvalkų skyriui ir Kazimierui Baranauskui už dalinį šventės finansavimą.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Vakaras su daile ir literatūra

MRF MEDIJŲ
RĒMIMO
FONDAS

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Mūsų šiuolaikinio gyvenimo sąlygos – jo materialinė pilnatvė, minios san-grūda – atbukina mūsų pojūčius. Mes turime išmokti labiau matyti, labiau girdėti, labiau jausti.

Susan Sontag

Žmogiškieji pojūčiai yra duoti tam, kad mumyse nuolat vyk-tų jutiminis procesas. Ne šiaip sau, o dirgindamas natūraliai įgimtą gebėjimą matyti, klausyti, liesti, uostyti. Šiandien pojūčiai erzunami tūkstančiais besikeičiančių vaizdų, nespėjant pajauti tikrojo malonumo. Paprastai sakant, atbukiname prigimtį, mokinančią orientuotis erdvėje, dirbti ar ilsėtis. Neretai net neturime savo pomėgių, nes visą laisvą laiką skiriame skaitmeniniams ekranams. Kur tie hobiai ir vis kiti malonumai, kuriuos tekdavo mokykloje išvardinti? Ar dar mokyklose užduodami tokie klausimai? Pomėgis, tai ne kas kita kaip tik pojūčių kutenimas, leidžiantis protui ir kūnui išsiraivyti.

Spalio mėnesio pradžioje išsiraivyti buvo galima XXI rudens literatūrinuose skaitymuose. Punsko naujoje bibliotekoje vykęs renginys kvieste kvietė dėl kelių dalykų. Pirmiausiai atidarytos naujos kraštiečių dailės parodos, antra – pakviestų svečių iš Lietuvos, ypač puikios rašytojos Birutės Jonuškaitės. Literatūra ir dailė? Skamba labai prabangiai. Šiais laikais žmonėms labiau rūpi atrodyti nei būti, todėl prabangos sąvoka gali būti skirtingai suvokiama, tačiau šiuo atveju tai prabanga smegenims. Viskas, kas pasaulyje vertingiausia, braunasi ne į išorę, o į vidų.

Mėnulis (pirmas paveikslas) – Ana Baudytė

Biblioteka nespindėjo aukso luitais, o kur kas vertingesniais turtais – meno kūriniais, vaikų ir jaunimo piešiniais, spalvotomis drobėmis ir, žinoma, rašytojų kūryba. Ar dailė gali būti įdomi vaikams? Taip, jeigu parodą puošia mažylių darbai. Tai geras būdas vaikus atitraukti nuo ekranų, skatinti lavinti fantaziją, mąstymą ir motoriką, parodyti, kad kiekvienas kūrinėlis gali būti įdomus ne tik patiems, bet ir kitiems.

Mąstant apie literatūros ir dailės sąsają, išvelgiama tiek skirtumų, kiek ir panašumų. „Jos abi kuria

meninius vaizdus. Literatūra, pasitelkdama kalbą, kuria vaizdus, kurie meniniais vaizdiniais tarsi atsikuria žmogaus sąmonėje. Literatūros kuriamas vaizdas yra vienkartinis, tuo tarpu sąmonėje atsirandantys vaizdiniai yra beribiai, nes kiek skaitytojų, tiek ir vaizdinių, tačiau literatūros vaizdas savo tapybiškumu panašus į dailės kuriamą vaizdą. Tačiau iš esmės literatūros vaizdo ir dailės vaizdo prigimtis yra skirtinga.“ Dvi kūrybos plotmes neabejotinai jungia anksčiau minėtų pojūčių maitinimo būdai. Abiem atvejais iš paviršiaus

Stovinti mergina/vaidilutė – autorė Birutė Vydrienė

į gelmes brendantis žmogus jaučia malonumą ir atsipalaidavimą, jėgų antplūdį ir pakylėjimą. Ne be reikalo seniausi pasaulyje asmeninio vystymosi būdai gyvi, pažymėti amžinybės ženklų.

Dailės meno kūrinuose vaizdas stebėtoju jį yra paruoštas. Spalvų derinys, potėpių formos aiškios akims, tačiau matymas neabejotinai skiriasi nuo dailininko perteiktos minties. Niekada kūrėjo ir gavėjo žiūros taškas nebus identiškas. Tai jau interpretavimo laisvė, duodanti galimybę pasimaitinti analizavimo laukais. Literatūroje yra šiek tiek kitaip, sako tyrėjai. Joje iš karto nurodomi laikas, vieta, veikėjai, piešiami charakteriai, aprašoma istorija. Literatūra yra juodos raidės, kurių derinys nusispalvina tik skaitytojo galvoje. Vis dėlto kūrinys kūriniai

ir norėti daugiau ir daugiau.

Žmogui reikia mokėti save sulaukyti beprotiško bėgimo, informacijos srauto ir vaizdų greitkelyje. Rašytoja Kristina Sabaliauskaitė rašė: „Mums reikia pauzės, sustojimo, tylos ir įdėmaus įsiklausymo į tai, kas vyksta. [...] meno kūrinys mums gali atskleisti daugiau ir greičiau nei tužinai informacinių antraščių, tuoj pat n u g r i m z d a n č i ų į užmarštį – vos tik

nelygus. Paimkime minėtą vakarą klausytos poezijos pavyzdžius. Poezija – tai ne proza. Eilėraštis savotiškai primena dailės kūrinį. Eiliuotasis žodis reikalauja didelio susikaupimo, kiekvieno žodžio lukštenimo, pasivaikščiojimo reikšmių ir simbolių slanksteliuose. Ir čia tenka nemažai paklajoti. Panašiai kaip paveiksle. Susukus kamuolį iš labirinte išiesto siūlo ateina pasigėrėjimo akimirka. O ši gali tęstis

jos pasislenka žemyn portalo puslapyje. Mums reikia atsivėrimo dailei ir literatūrai – verčiau perskaitant mažesnį kiekį teksto, apžvelgiant mažesnį kiekį vaizdų, tačiau įdėmiai ir kritiškai juos įvertinant, o svarbiausiai – apmąstant. Ši nuolatinė, įsigilinus vaizdų ir žodžių kalbų skaitymo praktika, net ir atmetus jos estetiško lavinimo naudą, yra gera būtent kritinio vaizdų ir žodžių analizavimo treniruotė, teikianti atsparumą manipuliacijoms ir melagienoms, kurios dabar vis dažniau yra ir vaizdinės, smogiančios į jusles.“ Kalbama, jog mokytis „skaityti“ pasaulio tekstus reikia pradėjus kad ir nuo pačios klasikos, o į dailės parodas eiti neskubant, pristojant ties kūrinium, išžiūrint net į smulkiausius elementus. Ir bandyti tapti kūrinio analizės autoriumi dėl... savęs.

Akis – Sara Pykytė

„Viltelės“ klubo išvykos

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Rugsėjo 21 dieną „Viltelės“ klubo globotiniai kartu su tėveliais buvo išvykę į Galdapę. Ekskursijos tikslas – aplankyti šį unikalų miestą, turtingą gamtos išteklių, turintį įdomią istoriją, žinomą dėl mineralinių šaltinių. Kurortiniame Galdapės mieste gydomi kvėpavimo takai, alergijos, depresija, kitos ligos, stresas.

Neįgalieji pasivaikščiojo 2000 metais nutiesta sveikatingumo promenada, paragavo mineralinio vandens. Ekskursijos dalyviai apsilankė druskos tunelyje, kuriame iš įspūdingo gylio atitekančio mineralinis vanduo nuteka šaltalankių šakelėmis. Tunelyje dėl saulės ir vėjo susidaro sveikas mikroklimatas. „Viltelės“ globotiniai buvo užlipę į vandens bokštą, iš kurio matyti miesto panoramą. Geriausią įspūdį paliko druskos urvas. Seansas truko apie 45 minutes. Urvas išklotas Himalajų druska. Tai antibakterinė ir priešuždegiminė medžiaga, galinti išvalyti orą nuo įvairių alergenų, sumažinti gleivių kiekį ir nuraminti jautrią imuninę sistemą. Pobūvis tokiame urve itin reikšmingas sveikatai.

Ekskursijos pabaigoje aplankėme Galdapės miesto fontaną, kuris visiems labai patiko.

Prisiminkime taip pat ankstesnę mūsų išvyką ir vasaros renginį Šilainėje. Gegužės 26 dieną buvome nuvykę į tarptautinį turnyrą Marijampolėje. „Viltelės“ klubas varžėsi su sporto klubu „Šešupėlė“ bei Marijampolės futbolo klubu „Sūduvos

Nugalėtojai

močiuotės“. Visi tarptautinio turnyro dalyviai žaidė futbolą. „Viltelės“ klubo globotiniams tai buvo nauja patirtis. Močiučių futbolą, tai veikla garbaus amžiaus moterims. Varžybos buvo draugiškos. Visi šventės dalyviai apdovanoti medaliais.

Birželio 8 dieną Šilainėje vyko tradicinės tarptautinės sporto žaidynės. Jose dalyvavo du klubai: Marijampolės žmonių su negalia sporto klubas „Šešupėlė“ ir „Viltelė“. Dalyviai išbandė savo jėgas žaisdami bočią. Neįgaliuosius pasveikino ir sėkmės linkėjo „Viltelės“ pirmininkė Vida Stankevičienė bei „Šešupėlės“ klubo vadovas Juozas Abramavičius. Tokie susitikimai ne tik padeda neįgaliesiems suvokti, kad sportas esąs puikus laisvalaikio leidimo būdas, skatina ruoštis ir gerinti rezultatus

visus metus, bet ir ugdo komandinę dvasią, tarpusavio pasitikėjimą bei suteikia daugybę gerų emocijų prieš žaidynes. Visi tarptautinių sporto žaidynių laimėtojai buvo apdovanoti medaliais ir taurėmis.

Norėtume nuoširdžiai padėkoti Pramogų ir poilsio centro šeimininkams Sandrai ir Gintautui Šuščevičiams už neįgaliųjų šiltą priėmimą ir paramą. Dėkojame Punsko savivaldybei už transporto ekskursijoms parūpinimą. Padėkos žodžius skiriame taip pat Kanados lietuvių fondui už paramą tarptautiniams turnyrams ir ekskursijai į Galdapę. Labai ačiū visų dalyvių vardu. Dėkojame už paaukotą 1,5 % metinių pajamų mokesčio mūsų klubui. Gerų žmonių niekas neužmiršta, o kilnūs darbai pakelia sparnus.

Is Vidos Stankevičienės asmeninio albumo

Po rudenėjančius Kėdainius: **MRF** MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS nesigailėjome atvykę ir porai valandų

Jeigu mėgstate keliauti, siūlome pasiekti kone Lietuvos centre esančius Kėdainius. Rudenėjant mes į šį miestą išsiruošėme traukiniu iš sostinės Vilniaus. Pasidalinsime savo maršrutu – gal pravers, jei susigundysite pamatyti Kėdainius savo akimis.

Taigi, pusę devynių ryto sėdame į traukinį Vilniuje ir bildame į Kėdainius. Turėsite pusantros valandos. Gal kam nors tai bus puikus metas paskaityti knygą, gal kam – pažiūrėti filmą, pasidairyti pro langus ar paprasčiausiai pasnūduriuoti.

Nuo Kėdainių traukinių stoties iki senamiėsčio – apie 40 min. pėsčiomis. Kadangi jau turėjome traukinio bilietus 12 val. 30 min. grįžti atgal Vilniun, išsikvietėme „Bolt“ pavežėją. Šis patogumas atsiėjo vos tris eurus, ir po kelių minučių išlipome Šv. Jurgio bažnyčios papėdėje. Pati bažnyčia dar ne Kėdainių senamiestyje, tačiau nuo čia iki jo – vos keli žingsniai.

Ant kalno stovinti gotikinė šventovė – seniausias pastatas Kėdainiuose. Vienoje jos pusėje altorėlis, kuriame

Šv. Juozapo bažnyčia

saugoma palaimintojo kankinio, arkivyskupo Teofiliaus Matulionio relikvija. Nuo kalno atsiveria gražus vaizdas į Kėdainių senamiestį.

Eidami nuo bažnyčios per 10

minučių (neskubėdami) pasieksite per Nevėžį nutiestą pėsčiųjų tiltą. Įdomu, kad jis jungia dvi istorines Lietuvos žemes – Aukštaitiją ir Žemaitiją. Užlipę ant tilto pasidairykite, ant kairiojo kranto pilono suraskite Aukštaitijos, ant dešiniojo – Žemaitijos herbus. Ant pastarojo – ir 1831 m. balandžio 29 d. vykusio Kėdainių mūšio bronzinis bareljefas. Jei nebus išplukdžiusi keleivių, krantinėje matysite ir priešvartuotą medinę vytinę, XV–XVIII a. plaukiojusio burlaivio kopiją.

Pėsčiųjų tiltas atveda tiesiai į senamiėsčio Didžiosios Rinkos aikštę, čia pat ir rotušė, ir paminklas Radviloms „Skrynja“. Kaip aiškinama kedainiutvic.lt, „paminklą sudaro masyvi LDK izdą simbolizuojanti skrynja, virš jos iškilęs LDK didžiojo etmono Jonušo Radvilos biustas. Greta iškilusios ir viena prieš kitą sustingusios karių rikiuotės – švedų ir lietuvių.

Paminklas Radviloms

Lauko galerija

Vieno iš susirėmusių armijos kareivių galva – nukirsta ir nukritusi žemyn: taip simbolizuojamas žmogiškosios būties trapumas. 1655 m. – tikras sunkmetis Lietuvai: iš vienos pusės į ją plūdo Maskvos caro, o iš kitos – Švedijos karaliaus armijos. Jonušas Radvila su ištikimais kariais nusprendė iš Vilniaus trauktis į savo giminės valdomus Kėdainius. Palikdamas sostinę, sudegino Žaliąjį tiltą per Nerį, bet pasiemė valstybės išdą. 1655 m. jo iniciatyva pasirašoma sutartis su švedais, ją paminkle simbolizuoja dvi rankos“. Melsvas pastatas prie paminklo – miesto rotušė. Įkišome nosį į kiemelį. Čia radome įdomių skulptūrų.

Gatvelėmis pasukame prie Evangelikų reformatų bažnyčios ir kunigaikščių Radvilų mauzoliejaus. Minutė, kita, ir išvysite gelsvą viršun šaunančią varpinę. Jei norite savo akimis pamatyti, kaip atrodo kunigaikščių Radvilų sarkofagai, eikite į bažnyčios vidų. Tiesa, jos lankymas mokamas: neminint išimčių, lankytojo bilietas atsieis 3 eurus.

Pasivaikščiodami senamiesčio gatvelėmis, pasukite Šv. Juozapo bažnyčios link. Nuo Radvilų mauzoliejaus iki jos užteks vos penkių minučių. Ši medinukė – be galo jauki, žavus ir jos

šventorius su kresna medine varpine.

Apžiūrėję ją traukiame ieškoti Džiazo gatvės. Iki jos pėstute – panašiai 10 minučių, tačiau eidami Didžiąja gatve netikėtai aptinkame lauko galeriją. Mums pasisekė apžiūrėti latvės Vitos Valdmanės keramikos darbus. Įdomu, kokią staigmeną apsilankę Kėdainiuose galerijoje rasite jūs.

Taigi, galiausiai mes – Džiazo gatvėje. Net jei nemėgstate šio muzikos žanro, nepatingėkite čia ateiti: gatvelė neilga, vingiuota, bet turinti

smagių akcentų. Jų nevardinsime, kad turėtumėte priežastį patys čia pasižvalgyti. Tik pasakysime, jog taip pavadinti gatvę mintis kilo dėl Kėdainiuose vykstančio džiaz festivalio „Broma Jazz“. Jis išskirtinis, nes pradėtas rengti pačių gyventojų.

Visai čia pat – Senosios Rinkos aikštė su sinagogų kompleksu. Senąja Rinka ši vieta pavadinta, mat būtent čia būta pirmosios Kėdainių turgaus aikštės. Manoma, jog čia stovėjo pirmoji miesto rotušė, o XVII a. pirmojoje pusėje prie jos apsigyveno žydai. Neatsitiktinai viename aikštės šone rasite memorialą nužudytiems Europos žydams atminti.

Prieš eidami į traukinį, prisėdome vienoje kavinukių išgerti puodelį kavos. Ir šįkart pėsčiomis patraukėme į stotį. Ketinome apžiūrėti prie pat jos esantį minaretą, pastatytą Krymo karui atminti. Tačiau kad prie pat jo priėjume, turėjome arba kiek grįžti atgal, arba kirsti bėgius. Nepanorome rizikuoti, nors taip darančiųjų, akivaizdu, netrūksta, net takelis pramintas, tad minaretą apžiūrėjome iš toliau.

Būtume turėję daugiau laiko, būtų me radę ką dar pamatyti mieste. Kad ir Kėdainių parką. Tačiau ir dėl dviejų su puse valandos verta pasiekti šį Lietuvos viduryje esantį miestą.

Sinagogos

Amžinybėn išlydėjome Romą Tumelį

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Tarsi užsižiūrėjęs į skrendančių gervių pulkus, paskui šiuos didingus paukščius, vieną trikampę jų virtinę 2024 m. rugsėjo 16 d. išskubėjo amžinybėn paskutinis Tumelių pavardės Punsko kaime paveldėtojas Romas Pranas Tumelis.

APIE TUMELIŲ PROTĖVIUS

Punsco kaime, tik pusantro kilometro nuo Punsco miestelio, gyvenę Tumeliai. Namie vis pasakota, kad Punsco kaimo Tumeliai yra kilę iš Senųjų Alksnėnų. Įdomu buvo susieškoti metrikus Punsco klebonijoje ir Suvalkų archyve.

Prosenelis Motiejus Tumelis, gimęs 1806 m. Senuosiuose Alksnėnuose, iš čia atsikėlė Punskan. Jau Punsco miestely gimė sūnus Andriejus (1836–1912), kurio žmona Alena Sendaitė (1837–1911) buvusi iš Seivų. Taigi Tumelių pavardės pradžia Punsco miestelyje ir vėliau, po kolonizacijos, nuo 1864 m. Punsco kaime susijusi su Motiejumi Tumeliu, jaunystėje atėjusiu už berną į Punską pas našlę Beloblockienę (su dviem dukrom). Motiejus Tumelis vedė tos našlės dukrą Marcelę Beloblockaitę ir 1836 m. susilaukė sūnaus Andriejaus (jo metrikuose įrašyta, jog gimęs Punsco mieste), kuris užaugęs vedė Aleną Sendaitę iš Seivų (vėliau Sendų sodyba prijungta prie Vaitakiemio). Andriejus 1864 m. iš miestelio išsikėlė į Punsco kaimą, kur gavo žemės. Pačiam jos vidury pasistatė namus, apšodino medžiais, kad saugotų nuo vėtrų. 1871 m. jam gimė Juozapas. Užaugęs jis vedė Marijoną Linkaitę iš Kreivėnų. Jiedu susilaukė Petro Jono, gimusio 1904 m., Katrės, gimusios 1911 m., Antano bei Juozo Pijaus. Namuose

Iš kairės: Juozas ir Jonas Tumeliai

Punsco kaime liko Juozo sūnus Jonas Tumelis. Pastatė iš sienoju naują trobą. Susituokė su Ieva Maksimavičiute, gimusia Burokuose. Jos tėvas užsidirbo pinigų Amerikoje, todėl nusipirko visą koloniją (25 ha) žemės Vaičiuliškių kaime. Ieva už savo vyrą Joną Tumelį buvo net 8 metais vyresnė, bet sulaukė net 89 m., o Jonas vėžiu mirė būdamas 65 m. Jie vienas į kitą kreipdavosi „jūs“. Užaugino jie dukras Julę ir Anelę Marę bei sūnus Romą ir jauniausią, tėvo vardu pakrikštytą Joną.

RYŠYS SU ARTIMAISIAIS

Romas visada palaikė glaudžius ryšius su savo broliu ir sesėm. Tarytum susitarę visi vienas paskui kitą iškeiliavo ir amžinybėn. Julė mirė prieš 4 metus, Anelė prieš 2. Romas negalėjo susitaikyti su tuo, kad 7 metais jaunesnis brolis Jonas paliko pasaulį

anksčiau už jį – šiemet liepos mėnesį. Praėjo vos du mėnesiai, ir pats iškeiliavo... Matyt, bendrystės ryšiai – stipriau už viską.

„Romas aukštas ir visadu kūdas, kas jam an arklį užšokc ar an dzviraco, vadzyto rateliu, užsėsc, kap jo ilgos kojos“, – sakė kaimynai. Smagus jaunystėje, juodbruvus, tamsių akių ir dar tamsesnių, juodų plaukų, tik senatvėje pradėjusių balti, primenantis jotvingį... Mat tamsi oda kaip jotvingio, žiemą ir vasarą tokia pati. Į savo mamą panašus, o brolis ir seserys – į tėvą, šviesūs... Darbo žmogus, tvarkė savo beveik 17 ha ūkį ir daug talkino kitiems. Vengė daktarų, tik senatvėje ligoninėse teko lankytis. Ogi vaikystėje susirgo plaučių uždegimu ir vos išliko gyvas (tada mirė mažas vyriausias brolis).

Romas 1961 m. vasario 7 d. vedė Oną Dapkevičiūtę iš Žagarių kaimo.

Iš šeimos albumo

Onos ir Romo Tumelių vestuvės. 1961 m. vasario 7 d.

Jiedu susilaukė penkių dukrų. Sūnaus nebuvo, tad pavardė toliau neišliko. Visos dukros ištekėjo. Susilaukė 10 anūkų. Visi jie įgiję brandos atestatą. Rasa, Zita, Živilė, Kornelija baigė Punsko licėjų. Povilas, Živilė, Agnė, Rasa, Zita baigę studijas dabar dirba, Veronika ir Edvinas turi savo verslą. Visi labai darbštūs.

TUMELIAI LIETUVOJE

1941 metų pavasarį Tumeliai buvo iškelti iš savo namų į Lietuvą. Gyveno Sintautuose, paskui Kaniūkų kaime palei Alytų. Tėvo Jono sesuo Katarina pasiliko gyventi Šunskuose palei Marijampolę, o gražiame Marijampolės mieste apsigyveno jo brolis Juozas Pijus Tumelis – išimokslinęs, dirbo mokytoju. Romas pasakojęs: „Visi maži tadu su tėvais Kaniūkuose. Paskui su mumi

grįžo cik mamos brolis Juozus Maksimavičius in Vaičiuliškes, o kitas mamos brolis Adomas su šeimynu ir liko Lietuvoj. Ir mūs dzedulis Juozus Tumelis liko pas mūs tėtės Jono sasarį Katrij Tumelytį ir jos vyrų Antanų Valukonius. Grįžo in Punsų cik vėliau, nujausdamas savo smercij, 1958 m., ir po metų mirė. Palaidotas Punsko kapinėse savo tėvų kapi. Jo tėvas Andriejus kedais labai rėmė bažnyčų ir klebonas paskyrė jam amžino poilsio vietų garbingoj vietoj prie koplyčos. Ir vis per Mirusių dzedienų daug metų išvardzydavo Tumelį kap bažnyčos rėmėjų, tarybos gerų veikėjų ir pagalbinykų. Jei parduodavo gyvulį, pirmiausia bažnyčiai aukojo, ba labai cikėjo Dievu ir pasicikėjo klebonu.“

Tumelių vaikai Kaniūkų kaime lankė mokyklą. Ypač Anelė labai gerai mokėsi ir taisyklingos kalbos išmoko visam laikui. Grįžę mokėsi dar Punske prie mokytojo Lisakausko.

Romui labai rūpėjo arkliais suarti žemę. Būdamas 14-os, arklą perėmė iš dėdės Antano Tumelio rankų (kuris iš prigimimo buvo šlubas, liko Punsko miestely vadinamuosiuose daržuose; dabar čia gyvena jo sunūs Kastulis, o dalis parduota). Tėvo brolio geros rankos darė kurpalius ir sau, ir kitiems. Romas tada nelabai augo, tai arė kaip neužauga. Paskui visi stebėjosi: mat kai Romui sukako 18 metų – išaugo kaip strėlė.

Ilgus metus Tumeliai dirbo dviejuose ūkiuose. Atstatė ir Vaičiuliškėse vadinamąją Maksimavičiš-

kę, kurią paveldėjo mama Ieva, o apsigyveno jos brolis Juozas su žmona Ona. Jų sūnelis mirė mažas, daugiau vaikų neturėjo. Ilgainiui ši 25 ha ūkį perėmė Trumpalio kolūkis 10 metų, bet ūkis jau niekad neatgautas.

SENIŪNAS

Romo tėvas Jonas Tumelis po karo buvo Punsko kaimo, o kartu ir Punsko miestelio seniūnas, krivulis. Daugiausia žmonės ateidavo, kad išrašytų pažymą (kad galėtų parduoti gyvulį). Pavasarį laukų šventinimas, tai visas kiemas žmonių. Ir kai „paveikslas ėjo“. Anksčiau Jonas Tumelis buvo Punsko kaimo seniūno Valinčiaus (jo žentas Juozas Čėpla; dabar ten gyvena anūkas Valeras Čėpla) pavaduotojas, o šiam netikėtai mirus išrinktas seniūnu.

DARBAI IR RŪPESČIAI PUNSKO KAIME

Abu tėvai buvo be galo darbštūs.

Iš šeimos albumo

Kaimo jaunimas prie Punsko kryžkelės kryžiaus. 1962 m.

Iš kairės: Zita, Elena, Genutė, Aldutė, priekyje – mažytė Jūratė Tumelytės. 1971 m.

Mylėjo žemę, kuri laikui bėgant duodavo vis geresnį derlių. Augo kiaulės, karvutės gražios, pieno daug buvo, didesnė nauda. Tačiau atsitiko nelaimė: prigerė durpinėje geriausia karvė, kitais metais anksti pavasarį kumelė, paskui dvimetis kumelys. Tai vėl miestelio gyventojas pasiskolino geriausią arklį savo žemei suarti ir, kai išilusį pagirdė, tas nudvėsė.

Apie 1970 metus Punsko kaime įvesta elektra palengvino ūkio darbus, pagerino gyvenimą. Viskas prašviesėjo ir lyg geriau sekėsi. Arkliams būdavo ruošiamas pjaustinys, smulkiai supjaustyti šiaudų ir dobilų glėbiai, mišinys sumaišomas loviuose su miltais arba avižom, tai jie gražiai augo.

Romas labai mylėjo arklius, laikydavo jų po šešeta. O kuris lietuvis jų nemylėjęs ir neturėjęs?

1971 metų gegužę kilo didelis gaisras. Akimirksniu ėmė liepsnoti vienas po kito pastatai. Per gaisrą sudegė visi molinio tvarto arkliai, karvės, telyčios, priestate kiaulės, kluone dvimečiai kumeliukai. Ir namai, kluonas, medinis tvartas, avidė. Molinio tvarto nesudegė vien sienos, o kluonas visas. Ir senas, bet geras tvartas, tik iš jo spėta išvedžioti gyvulius laukan (tai buvo tada dar sykiu gyvenusios Julės šeimos nuosavybė).

Nors abu tėvai gelbėjo gyvulius ugnies liežuviams aižant, bet nepavyko – galinga liepsna kaip įsisiautusi jūros

bangą pasiglemžė jų užgyventą turtą. Šašuotomis, apsvilusiomis nuo krantinčių nuodegulių rankomis atraišiojo galvijams pavadžius, bet šie nėjo laukan, stovėjo kaip užburti. Po gaisro suanglėjusius gyvulius suvežė Romas „šučkom“ ir viena (iš šešių arklių) gyva išlikusia kumele su paskui ją strikinėjančiu kumeliuku į iškastą gilią duobę. Kitas kumeliukas su kumele liko ugnyje, neišėjo iš tvarto. Vežė tomis pačiomis „šučkomis“, kuriomis pavasarį vežta išdžiūvusias durpes iš pabalio pašiūrėn, kai vėjui papūtus dulkės taip užkrėsdavo akis, kad vos galėjai atsimerkti... Per gaisrą sudegė ir ta pašiūrė, ir likusios per žiemą nesukūrentos malkos, ir durpės.

Žinia, tuomet visur mediniai, šiaudais arba skiedrom dengti namai sodybose buvę ir daug taikydavos gaisrų, nelaimių ir nesėkmių. Visur sunkiai ūkiuose reikėjo dirbti, buvo rengiamos talkos.

Molinis tvartas buvo pamiškėje netoli Tumelių gyvenusio Augustaičio 1965 m. pastatytas. Tais pačiais metais ir rūsį iš akmenų. Molis kastas kastuvais, vežtas vežimu, tada arklių buvo minkomas panašiai kaip durpės su rugių šiaudais, nemažais kubeliais kastuvais „atriekiamas“ ir statomos sienos. Gaisras nusinešė stogą, sijas, o molio sienos išliko. Tvartui pradžia buvo. Sudėtos naujos sijos, padarytas stogas. Iki rudens pusiau apdegęs

svirnas aptaisytas ir naujai apdengtas, tai buvo grūdams, miltams laikyti vieta. Kluono statyba palikta kitiems metams, tai nukirsti javai buvo kraunami kieme kūgiuose ir kuliami.

Kai 1981 m. pagal Punsko valsčiaus paskirimą nusipirko traktorių, įgijo vairavimo teises, žymiai palengvėjo, nors žmona nebuvo įsitikinusi, kad tai nepavojinga. Juk taikėsi pas žmones nelaimių, kad užgriuvo traktorius ir mirtinai ūkininką prispaudė. Daug dirbo traktoriumi, bet toliau laikė ir arklius. Ir kai galėjo, su jais dirbo bei mėgo joti. Geras jojikas buvo – į žmonos tėviškę Žagarius per porą valandų sugebėdavo nujoti, žinojo trumpesnius kelius. Jojo su balnu arba be jo. Buvo stiprių rankų ir kojų. Senatvėje rankos neprarado stiprumo, o kojos atsisakė paklusti. Naudojo lazdele, bet vis savarankiškas, bijojo atgulti kaip žmona ir vežimėlio vengė, pats judėjo, kur galėjo. Bažnyčios nepamiršo, daug poteriavo. Būdavo, kurį sekmadienį nenuėina bažnyčion, tai suklypdavo visus ir kalba rožančių su visa šeima. Skaitė vis „Aušrą“.

ŽEMĖ IR KAIMYNAI

Tumelių žemė stačiakampio formos. Ribojasi su Kreivėnų Krauzliais, Krivickais, toliau Šuminskais, Sinkevičiais Kastantu ir Petrone, Janusevičiumi Kaziu, Kuculiu, Lukoševičiumi, Kalesinsku, kurie miestely gyveno, o čia žemės jų nedaug. Tie 17 ha perskirti net trimis keliais. Du vingiuoti, vedantys iš miestelio Giluišgirio link. Tas pro Romo sesės namus dabar sutrumpėjęs, iki miško nenuvažiuosi, jo atkarpa – ariamas laukas. Kitas – pro pat Tumelių namus į šį mišką, mišku galima Kreivėnus ar Giluišius ir Lietuvos pasienį pasiekti. O dar platesnis kelias, atskiriantis trečią dalį Tumelių laukų, tai vieškelis į Budziską, į Lietuvą pro Eglinės piliakalnį, kur kita Romo sesuo Anelė Čėsniėnė su šeima gyvena. Seniau atrodė, kad labai labai toli, kaip sekamoj pasakoj – už kalnų kalnelių, upių, ežerų...

Romas visad buvo kitiems geras, daug padėjo. Kam prireikė malkos, supjauzdavo, sukapojo. Kasė šulinius. Paskolino daug kam pinigų, kurių neatgavo. Skolino, nes vis atrodė, kad kitam labiau reikia nei savo šeimai. Sakyta, kad jis į senelį buvęs panašus, tik tas pardavęs gyvulį – pirmiausia pas klebonėlį.

Mama daugiau triūso namuos, skubėjo į daržus ir prie gyvulių, o tėvas daugiau dirbo pas kitus. Abu vis padėdavo nelaimės ištiktiesiems, kaip antai Trumpalio Leono ir Terešės Radvilų gausiai šeimai, kuriai ir gaisrą teko išgyventi, ir vėliau tėvelio mirtį. Nupenėdavo šiai šeimai Kalėdoms penimį, duonos pakepdavo.

Tėvas visada buvo nenugalimas, jam nebuvo neįmanomų dalykų. „Kap miški nupjauta aglė viršūni už kitos užsikabino, jis įkopo su pielu ir nupjovė. Tai viena aglė žamyn, o kita, in katrų buvo atsirėmus ana, buvo gana išlankta ir kap strėlės styga tep sprenžinavo. Kitas tai būt nukritis an žamės ir suskoliečinis arba ir po krintancu medzu papuolis, o Romas išsilaiškė ir da kitoj rankoj laikydamas sunkių pielų iškopo sveikas“, – pasakojo su juo sykiu dirbusieji.

Pamažu keitėsi laikai ir ūkis plėtėsi, buvo geresnis derlius, augo gražesni gyvuliai, ne tik arkliai ir karvės

geresnio pašaro turėjo, bet ir kiaulės. Buvo daugiau pelno, tai statė jau ir naują trobą. Net stebėtasi, kad gyvenimo sąlygos taip keitėsi. Romas sakydavo: „Va kad dabar tėvas ir dziedulis priskeltų, dzyvytųsi, kap dabar kitas kiemas, nepažūtų nei kiemo, nei laukų. Neliko nei svirno, nei dziedulio varstoto, kluono su dzviem peludėm, daržinės, iš rųstų tvarto, nei šulnio, bet prasiplėtė kluonas, katran vis ciek javai vos sutilpdavo, ir du tvartai, ir stuba nauja... Nebuvo jų laiku nei elektros, nei traktoraus, nei ciek mašinų, katrom per vienųdzien galima surinkc no laukų javų grūdus ir šaudus, o tep cik pasakose rašyta, kad per vienų dzienų javus nukirto, iškūlė ir kluonan šaudus suvežė.“

Mama ir tėtė visada nuoširdžiai džiaugėsi mūsų laime kartu su mumis – kad sukūrėm šeimas, laimingai išauginom vaikus, kad sulaukė dešimties anūkų ir vieno proanūkio. Atsimenu, kaip tėtė, jau nebe juodais kaip anglis plaukais, o laiko išbalintais, bet vis dar žvaliom rusvom akimis, laimina išvykstančius ir vis klausia: „Kadu vėl atvažuosit?“ Visgi per retai jį lankėme... Mirė 11 dienų po savo 93-iojo gimtadienio. Norėtūsi prisiminti vien geras akimirkas...

2024 m. spalio 13 d. amžinu miegu užmigo,
sulaukęs 65 metų,
A. A. ALGIRDAS ANTANAS ŽILINSKAS
iš Pristavonių.

*Broli, jau nebegriši tėviškės keliu,
Jau nebepareisi lauko takeliu,
Nešlamės jau Tau beržai prie kelio
Nei pasviręs gluosnis prie takelio.*

Brangus broli, pritrūko Tau jėgų ir valios kovoti su klastinga priklausomybe, per anksti iškeliavai į amžinybę.

Nuoširdžiai dėkojame giesmininkams už gražias giesmes ir rožinio giedojimą, giminėms, draugams, kaimynams ir visiems, kurie lankė Velionį gedulo namuose ir palydėjo į amžinojo poilsio vietą.

Liūdinčios sesės Birutė ir Aldona su šeimomis

Mama Emilija Inčiūraitė gimė 1907 m. gausioje šeimoje. Turėjo 6 brolius ir 3 seseris (iš mergaičių ji buvo vyriausia). Jos tėvai buvę didelio ūkio – daugiau kaip 40 ha žemės – savininkai. Tėvas Antanas Inčiūra (mano senelis) buvo kultūringas, sąžiningas, neturintis priklausomybių ir labai religingas žmogus. Šeimoje pasakojama, kad jo senelis ar prosenelis turėjęs prancūziško kraujo priemaišų.

Motina Karolina (mano močiutė) – sąžininga, atsidavusi šeimai ir labai darbšti. Apylinkėse ji garsėjo savo rankdarbiais – audiniais.

Mama jaunystėje, kaip tais laikais buvo įprasta, patyrė, kas yra sunkus fizinis darbas, bet pažino ir jaunystės žavesį. Ji buvo draugiška ir kompanijos siela. Jos santykiai su motina buvę labai geri. Pasitikėjo viena kita kaip geriausios draugės ir neturėjo tarpusavy jokių paslapčių.

Baigusi vietos mokyklą, ji išvyko mokytis į profesinę mergaičių mokyklą Karmėlavoje netoli Kauno. Po dvejų metų ją baigė, įgijusi namų šeimininkės ir akušerės diplomą. Baigusi profesinę mokyklą ir grįžusi namo, ji pradėjo galvoti apie santuoką.

Su tuo turėjo nemažai problemų dėl kandidatų pertekliaus ir gerbėjų gausos. Pas gražią, protingą, sėkmės lydimą merginą, kilusią iš turtingos ir gerbiamos šeimos, ėmė važiuoti įvairūs kandidatai. Ir čia įvyko nepaprastas atsitikimas. Vieno iš kandidatų likimas susilies su mūsų šeimos likimu po daugiau kaip keturiasdešimt metų, apie ką papasakosiu vėliau.

O prasidėjo viskas taip: pas mamą su piršliu atjojo jaunuolis kaip iš pasakos – gražus, turtingas, energingas, iškalbus. Tai buvo Jurgis Breivė. Jis visiems padarė gerą įspūdį, ypač Emilijai. Mamos tėvai pagal tradiciją po išankstinių pokalbių atliko žvalgybą. Kadangi mamos tėčio šeimoje buvo daug kunigų, žvalgybą jie pradėjo nuo kaimo, iš kurio buvo kilęs kandidatas į vyrus, parapijos kunigo.

Mama

LIUDVIKAS TALIUNEVIČIUS

Pastarojo nuomonė apie kandidatą buvo prasta, todėl tėvai jį atmetė. Tai buvo laikai, kai tėvų valia buvusi lemiamą. Atstumtasis kandidatas esą jau buvo nupirkęs sužadėtuvių žiedus, rašė laiškus savo mylimajai, siūlė santuoką be sutikimo, norėjo suvaidinti pagrobimą, tačiau mama šiam žingsniui nesiryžo.

Po kurio laiko ji susipažino su kitu kandidatu, t. y. mano tėčiu – jis 17 metų vyresnis už mamą, rimtas, pastovus, kultūringas vyras, studijavęs farmaciją, lenkų tautybės. Mama už tėčio ištekėjo 1929 m. Po sutuoktinių bažnyčioje Alizavos miestelyje ir vestuvių puotos ji paliko savo artimuosius ir išvyko į tėčio naujai įsigytą sodybą Rokiškio priemiestyje.

TĖVŲ GYVENIMAS KARTU

Prasidėjo naujas gyvenimo etapas. Kadangi tėtis dirbo vaistinėje, įsigytą ūkį nuomojo. Susitarė, kad visus lauko darbus atlieka nuomininkas, o derlių dalijasi pusiau su savininku. Mokesčius ir visus investicinius darbus apmoka tėtis. Pagal sutartį tvarte išskiriama vieta arkliui ir kitiems tėčio šeimos gyvuliams.

Laikais, kai nebuvo kitų transporto priemonių, būtinai reikėjo turėti arklį. Taigi tėvai nusipirko kumelę ir įspūdingą vežimą – kažką panašaus į karietą su sulankstomu odiniu stogu. Kumelė buvo vardu Lapė. Su ja buvo elgiamasi beveik kaip su šeimos nariu. Mano mamai, kaimo mergaitei, bendravimas su šiuo gyvuliu buvęs tarsi ankstesnio laimingo jaunatviško gyvenimo pakaitalas. Kumelaitė ištikimai tarnavo iki pat tragiškų karo laikų.

Kadangi tėčio tėvai buvo jau senyvo amžiaus, jis taip pat nuomojo iš tėvų

paveldėtą ūkį. Kad išlaikytų abu ūkius ir gražintų skolą, susidariusią perkant ūkį, tėtis dirbo vaistinėje ir po įprastų darbo valandų. Be minėtų darbų, turėjo ir kitų, ne visada sėkmingų, sumanymų, kurie kartais atnešdavo daugiau nuostolių nei naudos.

Jis įkūrė didelį vaismedžių medelyną, kurį vėliau teko aptverti aukšta tvora, nes medelius graužė kiškiai. Kadangi kilo problemų dėl vandens gyvuliams, iškasė tvenkinius (kūdras). Bandė auginti žuvis – karpnius. Nevengė fizinio darbo. Pats pasodino didelį sodą.

Visą namų ūkį tvarkė mama. Ir tai buvo tais laikais, kai nebuvo nei elektros, nei vandentiekio, nei kanalizacijos, nei centrinio šildymo, nei telefonų, nei radijo imtuvų, nei kitų viską palengvinančių stebuklų.

Greitai šeima ėmė gausėti. Mama pagimdė šešetą vaikų: penkis berniukus ir mergaitę. Iš šio šešeto užaugo keturi. Vyriausiasis Jonukas mirė po dvejų metų. Stasys buvo antras, aš trečias, o Algis ketvirtas. Jaunesnis už mane Romas neišgyveno nei metų, sesuo Janina buvo jauniausia.

Mano motinai teko visa vaikų auklėjimo našta. Vėliau, kai užaugau ir gyvenome Lenkijoje, žavėjausi šeimomis, kuriose tėčiai prižiūrėjo ir padėjo auklėti vaikus. Pats turėdamas dukras maniau, kad gal būtų gerai, jei jos ištekėtų už lenkų. Pasirodo, tokie pokyčiai įvyko ir Lietuvoje. Gyvenimo sąlygos lėmė šiuos pokyčius, kai moterys pradėjo dirbti profesinį darbą.

Drausmės namuose mus mokė mama. Mes, trys berniukai, dažnai tarp savęs kariaudavome. Kas nors turėdavo spręsti mūsų konfliktus. Neprisimenu, kad mama kada nors

būtų mus mušusi. Dažniausiai užtekdavo prieš ją atsiklaupiti, pažadėti pasitaisyti, paprašyti atleidimo, ir viskas išsisprendavo. Vėliau, po daugelio metų, ji prisiminė, kad vyras, kuris neprisidėdavo auklėjant vaikus, vaikų atmintyje išliko kaip pozityvesnis (negu mama) tėvas.

Tėtis – tai sąžiningas, geras, kultūringas žmogus. Jis turėjo savotiško asmeninio žavesio, todėl nenuostabu, kad sužavėjo ir vedė daug jaunesnę moterį. Tėtį gerbė visi jį pažinojusieji. Vienintelė jo priklausomybė buvo cigaretės, nors rūkė saikingai. Niekada nemačiau jo girto ar net apsvaigusio nuo alkoholio, nors buvo žinoma, kad tėčio vyšnių užpildinė pati geriausia. Turėjome daug vyšnių, o tėčio vyšnių gėrimas buvo gaminamas su spiritu. Spirito tuo metu buvę sunku gauti, tik vaistinės jį naudojo didesniais kiekiais, nes iš šio alkoholio buvo gaminami vaistai.

Mano tėvai stengėsi prisitaikyti prie technikos ir kultūros pokyčių. Prisimenu, kaip nusipirko pirmąjį radiją. Tai buvo akumuliatorinis radijas, nes dar nebuvo elektros. Prisimenu laidą, pakabintą ant aukštų stulpų kieme.

Taip pat pamenu pirmąją radijo laidą – Motinos dienos proga (turėjęs būti gegužės mėnuo). Tai buvo stebuklų stebuklas. Paprasta medinė dėžutė dainavo ir kalbėjo žmogaus balsu. Taip pat turėjome gramofoną ar patefoną su didele tūba. Kartais buvo dainuojama kokia nors užsienio kalba. Tėtis sakydavo, kad dainuoja lenkas Kieपुरa. Mes stebėdavomės, kodėl lenkiškai, o ne lietuviškai, nes pagal pavardę tai turėjo būti lietuvis („Kieपुरa“ yra lietuviškas žodis ir reiškia kepurę).

Emilija ir Vincas Taliunevičiai

Iš šeimos albumo

Tėvai stengėsi nepraleisti nė vieno filmo, kuris buvo rodomas mūsų miestelyje. Prisimenu, kartą ar du ir mus, vaikus (gal vyresnius), jie taip pat palepino šiuo malonumu – manau, kad tai buvo filmas su aktoriais Flipu ir Flapu arba Čaplinu.

Tėvai mėgo skaityti knygas, kurias skolindavosi iš miesto bibliotekos. Mėgstamiausias tėčio autorius buvo Kraševskis. Mamos mėgstamiausia knyga – skandinavų autoriaus romanas, kur aprašomas moters, kuri ištekėjusi palieka gimtąjį miestą ir kartu su vyru keliauja į kitą šalies galą, gyvenimas ir likimas. Svajonės, planai, nusivylimai ir gyvenimas visiškai kitokioje aplinkoje – tai ta pati situacija, kurioje atsidūrė mama. Knygos pagrindinė veikėja taip pat turėjo tris sūnus. Mama šią knygą skaitė mums, vaikams, nuo pradžios iki galo. Pažinojome visus veikėjus ir kartu su ja išgyvenome šių žmonių likimus.

Mano tėvai neturėjo turtingo kultūrinio gyvenimo. Tik tėtis organizuodavo susitikimus su draugais

ir žaisdavo tuo metu labai madingą preferansą. Kartais šis žaidimas užtrukdavo iki vėlyvos nakties.

Mama labiau ilgėjosi linksmo, dainingo, spalvingo, judraus gyvenimo. Dėl vaikų ir pareigų neturėjo tokių galimybių. Kai šiek tiek paaugome, ji stengėsi mus, berniukus, tuo sudominti. Kartu su mama dainuodavome dainas, kurios iki šiol išliko mano atmintyje. Ji turėjo gražų balsą. Prisimenu ir niekada nepamiršiu sentimentalios dainos, kurią mama dainavo: „Žygiuoja karys per smėlį, palikęs gimtuosius namus.“ Įjungdavo gramofoną ir mokė mus šokių. Bet mes (nežinau, kodėl) gėdijomės dainuoti, juolab šokti, nes manėme, kad mums, berniukams, tai nepritinka.

Kiekvieną vasarą visa mūsų šeima – penki žmonės, o kai gimė sesuo Janina, tai šešiese – Lapės traukiama „karieta“ važiuodavome atostogauti pas mamos giminaičius. Ši kelionė trukdavo visą dieną (40 km) su pertraukomis poilsiui. Mums, vaikams, tai buvo svajonių atostogos. Juo labiau kad ten turėjome gidę Onytę, jauniausią mamos seserį, 3 metais vyresnę už mano brolių Stasį. Sekmadienį į bažnyčią (beveik 7 km) buvo privaloma eiti pėsčiomis, basomis, batus apsiaudavome tik prieš įeidami į šventovę. Tie, kurie turėjo dviračius, keliaudavo dviračiais, o vyresnieji – vežimu. Laisvalaikiu vykdavo susitikimai ir bendravimas. Visi troško mamos, kuri jiems buvo „iš tolimojo pasaulio“, pasakojimų. Vyko nesibaigiantys pokalbiai apie gyvenimą „dideliame“ mieste, apie perskaitytas knygas, matytus filmus ir susitikimus su žmonėmis. Tėtis negalėjo ilgai būti su mumis, nes turėjo grįžti į darbą. Mamai tai buvo ne tik atostogos. Ji stengėsi kiek galėdama padėti savo

mamai. Darbo buvo daugybė. Prie stalo kartu su mumis, vaikais, sėsdavo daugiau nei 13 žmonių. Daug laiko skirdavo skalbimui ir skylėtų drabužių adymui. Apatinių drabužių dažnai nepirkdavo, kaip tai daroma dabar. Juos skalbdavo ir adydavo tol, kol visai suplyšdavo.

Šiltai prisimenu ano meto žiemas. Tai bent buvo žiemos! Kartais būdavo tiek daug sniego, kad pusnys siekdavo keletą metrų aukščio. Mums buvo smagu. Sniego pusnyse kasėme tunelius ir įrenginėjome kambarius.

Nepamirštami pasivažinėjimai rogėmis žiemą. Mūsų kumelė Lapė buvo lenktyninis žirgas, ji labai noriai leisdavosi į tokius pasivažinėjimus. Buvo greita ir ambicinga. Niekam nesileisdavo aplenkiamai. Prikabinę ją prie rogučių ir užsidėję specialius pakinktus su varpeliais, šėlome mūsų miestelio gatvėse.

Kelerius metus po įsikūrimo Velnialalnyje mano tėvai gyveno name (tiksliau, namelyje) kartu su nuomininkų šeima. Kai mūsų šeima ėmė gausėti, pasidarė ankšta ir teko galvoti apie naują namą. Ir tai turėjo būti didelis ir erdvus namas.

Prasidėjo statybos, kilo naujos problemos. Reikėjo užsakyti ir atvežti statybinių medžiagų. Reikėjo užtikrinti statybininkų brigadai darbo sąlygas ir maistą. Kadangi tėtis dirbo vaistinėje, dalį tų pareigų teko prisiimti mamai. Prisimenu, kaip ji jodinėjo ant žirgo ir įtraukdavo žmones į darbą. Ji samdė vietines merginas prižiūrėti vaikus.

Pirmiausia įsikėlėme į vieną namo pusę, kuri buvo baigta statyti. Tik kai buvo baigta kita namo pusė, ten tėvai surengė didelį vakarėlį draugams ir kaimynams. Tuo metu jau turėjome pianiną, todėl skambėjo muzika, buvo dainuojama ir šokama. O geriausia, ką prisimenu, buvo pagal mamos receptą keptas prancūziškas tortas. Jam skoniu neprilygo joks kitas desertas, ragautas per visą mano ilgą gyvenimą.

*Jūsų 90-ojo gimtadienio proga
norėtume padėkoti
už kiekvieną kartu praleistą akimirką,
už kiekvieną meilės pamoką,
už kiekvieną gerą žodį
ir išminties kupinus pamokymus!*

*Tegul šypsena niekada nedingsta nuo Jūsų veido,
o akys visada spindi iš džiaugsmo.*

*Tegul Jūsų širdis niekada nenustoja plakti meilės ritmu,
o Jūsų siela visada išlieka jauna ir kupina aistros.*

*Jūsų išmintis, patirtis
ir meilė yra vertinga dovana mums,
už kurią esame dėkingi.*

*Linkime dalintis su mumis savo džiugia
90 metų sukaktimi! Gražios gimtadienio šventės!*

Lapkričio 17 d. **Veronika Pakutkienė**
švęs garbingą 90-ąjį gimtadienį.
Jubiliejaus proga sveikina
ir stiprios sveikatos linki

Dukros su šeimomis

*Gražiausių metų leiski palinkėti,
Te niekadoms nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Tau linkime,
Daug sukakčių dar švęst,
Ilgų ilgiausių metų
Ir laimėj bei džiaugsmo gyvent.*

*Nors metai jau nusinesė daug džiaugsmo ir svajonių,
Nors smilkiniuose pražydo jau plaukų sruogelės sidabru.*

*Laiminga būki Tu, sulaukus šitiek metų,
Kurie ne vien tik rūpesčius, – ir laimę atnešė kartu.
Su 70-uoju jubiliejumi!*

Lapkričio 1 d. 70-ąjį jubiliejų švęs
Teکلė Kuniec iš Svinouiscės.
Ją sveikina

Giminaitė Janina su šeima iš Budzisko

*Neliūdėk, kad metai nuplasnojo
tartum paukščiai į šiltus kraštus.
Jubiliejų gražių dovanojo,
o dienos verčia vis naujus lapus.
Tebūna jos tik saulėtos ir šviesios,
be debesėlio, be pikty audrų,
O džiaugsmas nuolat ranką teištiesęs
eis su Tavim gyvenimo keliu.*

Lapkričio 15 d. 80-ąjį gimtadienį
švęs **Antanas Sigitas Nevulis**
iš Agurkių. Ta proga sveikina
ir daug sveikatos, laimingų bei
ilgiausių metų linki

*Žmona Kastulė, dukra Jolanta ir
sūnus Vitas su šeimomis*

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

Nebūkite abejingi –

prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!

Galima atvykti į redakciją Punske
arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose
ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą
(numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje),
nurodant, už kurį leidinį mokama.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2025 m. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	12
	pusmetis	24	6	6
	ketvirtis	12	3	3
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	110	40	40
	pusmetis	55	20	20
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	150	60	60
	pusmetis	75	30	30

Lietuvos žiniasklaida

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

2024 10 11–27

Dar vasaros pradžioje tuometė konservatorių partijos narė, socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė buvo ant bangos. Ji, artima premjerės Ingridos Šimonytės draugė, buvo viena populiariausių Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) partijos ir Vyriausybės narių, kažkada minėta kaip viena pretenstendčių konservatoriams atstovauti prezidento rinkimuose bei užimti TS-LKD vadovės postą pasibaigus Gabrieliaus Landsbergio kadencijai.

Visos perspektyvos politikoje žlugo, kai išaiškėjo, jog ji nuslėpė kai kurias ryšių su finansinių technologijų įmonės „Foxpay“ savininke Ieva Trinkūnaite ir jos sugyventiniu Wilhelmu Germanu detales, pasinaudojo siūlymu nemokamai privačiu lėktuvu nuskristi su šeima į Dubajų. Prispirta faktų M. Navickienė iš ministrės pareigų atsistatydino, tačiau parlamente tebedirba.

Praėjus keliems mėnesiams „Foxpay“ vardas vėl nuskambėjo šalies žiniasklaidoje. Kaip pranešė teisėsaugos institucijos, atliktos 32 kratos patalpose ir pas asmenis, susijusius su „Foxpay“. Jų metu rasta 0,5 milijono grynųjų pinigų, kriptovaliutos, meno dirbinių. Pradėtas tyrimas dėl galimo neteisėtu būdu įgytų lėšų legalizavimo, piktnaudžiavimo, sukčiavimo, turto pasisavinimo ir iššvaistymo, kyšininkavimo bei papirkinėjimų.

Kaip rašė portalas tv3.lt, įmonei ir jos akcininkams uždirtbti iš Lietuvos gyventojų padėjo daugiau kaip 40 valstybės įstaigų – nuo Generalinės prokuratūros iki Valstybinės mokesčių inspekcijos, daugelio savivaldybių... „Foxpay“ buvo suteikta išskirtinė teisė tarpininkauti tarp gyventojų ir įstaigų, kurios teikia elektronines

paslaugas per Elektroninius valdžios vartus. Kiekvieną kartą, kai gyventojai mokėjo už tokias paslaugas, „Foxpay“ iš jų ėmė papildomą mokestį. Be to, ji iki šiol įstaigoms nuomoja mokėjimo terminalus, per kuriuos toliau surenka pinigus. O už šias paslaugas sumokama mokesčių mokėtojų pinigais. Bendrininkų grupė 2023–2024 m. galimai legalizavo ne mažiau kaip 17 mln. eurų. O siekiant nuslėpti veiklą nuo institucijų galimai buvo mokami kyšiai. Šiuo metu nustatyta, jog galimų kyšių suma viršija 100 tūkst. eurų.

Tarp septynių įtariamųjų – ir M. Navickienės vyras Mindaugas Navickas. Tiesa, teisėsauga teigė, jog pati M. Navickienė byloje „nefigūruoja“ ir „bent kol kas“ jos apklausti pagrindo nėra.

Iškart po informacijos paskelbimo kritikos sulaukė konservatoriai. Politologai vertino, kaip visa tai paveiks rinkėjus. Būta pasvarstymų, kodėl istorija paviešinta prieš antrąjį rinkimų į Seimą turą. Tiesa, spaudos konferencijoje Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos (FNTT) direktorius Rolandas Kiškis akcentavo, kad tai niekaip nesusiję su rinkimais, „(bylos) realizacija planuota ilgą laiką“.

Kaip rašė portalas lrt.lt, Prezidentas Gitanas Nausėda pareiškė, kad „Foxpay“ istorija – vienas didžiausių politinių skandalų per pastaruosius keletą metų. „(Tai) susiję su įtakinga buvusia konservatorių partijos ministre. Turime išsiaiškinti viską iki galo ir tada sudėti taškus ant i“, – sakė šalies vadovas. Reaguodama į tai, I. Šimonytė pareiškė, kad nė vienam konservatorių partijos nariui, įskaitant ir M. Navickienę, įtarimai šioje byloje nėra pareikšti. „Aš matau pastangas kažkaip prisieti visą šitą skandalą prie atskirų Tėvynės sąjungos narių. <...>

Klasifikuoti šito skandalo kaip politinio aš nematau jokio pagrindo“, – akcentavo I. Šimonytė.

Tuo metu opozicinės Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ pirmininkas Saulius Skvernelis teigė: „Jeigu yra sulaikymai, vadinasi, teisėsauga surinkusi pakankamai daug įrodymų.“ Jis ragino nepamiršti, kad kalba sukasi apie platformą, kurios įkainiai galimai yra užkelti 7 kartus. „O valstybės rinkliavos, įsipareigojimai, kur žmonės neturi alternatyvų, per tą platformą buvo renkami. Tai kas čia yra? Sistemine korupcija, ar čia tikrai nieko tokio ir mes nieko bendro neturime su politikais? Akivaizdžiai tai yra ir teisėsauga pasakė“, – žiniasklaidai teigė buvęs premjeras.

Anot minėto portalo lrt.lt, „Seimo Antikorupcijos komisijos nariai sakė, kad eksministrė turėtų prisiimti atsakomybę. „Kiek suprantu, Navickienė negyveno atskirai nuo Navicko. <...> Ji taip pat skraidė į Dubajų nemokamai. Tai yra bendras neatsakytų klausimų kamuoliukas, iš jo siūliukus ikiteisminiame tyrime tegul vynioja“, – teigė Antikorupcijos komisijos pirmininkas Algirdas Stončaitis.“

Tiesa, pati M. Navickienė lrt.lt ne daugžodžiavo: „Su savo vyru turėjome atskirus profesinius gyvenimus ir neturiu galimybių komentuoti jo veiklos detalių, nes visada buvau įsigilinusi į savo veiklos sritį ir atsakomybes socialinėje apsaugoje...“

Partietę užstojo ir TS-LKD vadovas G. Landsbergis. Pasak jo, M. Navickienė jau sumokėjo politinę kainą. Šią konservatoriaus poziciją sukritikavo Prezidento vyriausioji patarėja Irena Segalovičienė. Ji „Žinių radijui“ sakė: „Visa tai turbūt yra politinės etikos ir politinės atsakomybės standartų klausimas. Mes girdėjome

pasisakymus, kad politinė atsakomybė prisiimta ir klausimas užbaigtas, bet tokiais pasakymais pademonstruotas tikrai ne pats aukščiausias politinių normų ir vertybių standartas.“

Kad įtariamieji gyveno sočiai ir laimingai, patvirtino ir FNTT pateikta informacija apie kratų metu rastus daiktus bei nuotraukas. Pasak lrt.lt portalo žurnalistams talkinusių ekspertų, rastų 28 laikrodžių kolekcijos vertė gali siekti milijonus eurų. Nuotrauką išanalizavęs prabangiais laikrodžiais prekiaujančios įmonės direktorius Rokas Šulnius pastebėjo, kad net 14 jų yra šveicarų „Audemars Piguet“. Jų kainos net ne kiekvieno labai turtingo kišeni: 30, 45, 60, 130, 230 tūkstančių eurų. O vienas nuotraukoje matomų laikrodžių, pasak R. Šulniaus, kainuoja bent 6,5 mln. eurų. Dar rasti ir automobiliai: „Bentley“ (daugiau nei 200 tūkst. eurų), „Ferrari“ (per 1,25 mln. dolerių).

„Įspūdingi pinigai: Ignalinos AE vadovų išeitinės siekia 150 tūkst. eurų“, – rašė portalas tv3.lt. „Uždaryta Ignalinos atominė elektrinė tapo milijonų eurų švaistykla ir priebėga kadenciją baigiantiems konservatoriams palankiems valdininkams. <...> Elektrinėje darbą pradėjo buvusi Užsienio reikalų ministerijos (URM) kanclerė, o atleidžiami 2 darbuotojai įsigudrino gauti net 150 tūkstančių eurų išeitines“, – rašė portalas. Jis atkreipė dėmesį, kad ir atlyginimai AE „skiriasi dešimteriopai“. Šaltkalvio atlyginimas vos viršija tūkstantį eurų, o generalinio direktoriaus – daugiau kaip 12 tūkst.

Nuo generalinio direktoriaus ne daug esą atsilieka ir aukščiausių padalinių vadovų algos. O du atleisti ilgamečiai padalinių vadovai gavo 150 tūkst. eurų išeitinių kompensacijų. „Atleisti už tai, kad nepateisino įmonės lūkesčių, mes pritariame, kad nepateisino. Atleisti birželį–liepą, visumoje išmokėtos apie 150 tūkst. išeitinių kompensacijos“, – paaiškina elektrinės profsąjungos pirmininkė Ilona Nekrošienė.

Amžinybėn iškeliavus *Antanui Paznėkui* nuoširdžiai užjaučiame jo dukrą, mūsų bendradarbę Teresę Ireną Savickienę.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

Dėl *Antano Paznėko* mirties jo artimiesiems užuojautos žodžius skiria

Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro „Kultuvė“ dalyviai

Dėl *Stefano Grizievičiaus* mirties jo žmoną Ceciliją nuoširdžiai užjaučia

Seinų „Lietuvių namų“ mėgėjų teatro „Kultuvė“ dalyviai

Atominėje elektrinėje Departamentu direktore pradėjo dirbti ir buvusi URM kanclerė Inga Černiuk. Tačiau kodėl prieš pat rinkimus nusprendė pasitraukti iš ministerijos ir kaip jai pavyko konkurse į naujas pareigas įveikti beveik 50 konkurentų, papasakoti visuomenei nedrįsta. „Visi klausimai įmonės komunikacijai, toks sutarimas, nepykite“, – sako I. Černiuk.

Socialdemokratas Algirdas Sysas, kalbėdamas su žurnalistu, atominę elektrinę pavadino priebėga konservatoriams lojaliems valdininkams. Anot portalo, energetikos ministro Dainiaus Kreivio komandoje dirbantis ir atominės jėgainės reikalus kuruojantis viceministras Albinas Zananašius į šias pareigas taip pat atėjo iš URM, viceministro kėdės. Tačiau ministrui konservatoriui D. Kreiviui visa tai atrodo normalu: „Visas atrankas daro pasamdytos agentūros pagal tarptautinius valdymo standartus. Ministras ar kažkas į šituos dalykus nesikiša, nereguliuoja.“

Nors tūkstantis eurų, kuriuos uždirba AE šaltkalvis, lyginant su generalinio direktoriaus atlyginimu, atrodo labai nedaug, tačiau, pasirodo, Lietuvoje beveik pusė milijono

dirbančiųjų gauna į rankas net mažiau negu tas šaltkalvis. Rašinyje portale tv3.lt teigiama, kad 5 tūkst. eurų ir daugiau į rankas gauna per 10 tūkst. Lietuvos dirbančiųjų. Daug gaunančiųjų tokius atlyginimus ar mažai? Kaip kam: tai tik apie 0,75 proc. visų – 1 mln. 458 tūkst. – dirbančiųjų (apdraustųjų). 6 tūkst. ir daugiau gauna tik 6 tūkst. asmenų. Tai daugiausia aukščiausio lygio įmonių, padalinių, stambesnių tarptautinių įmonių, kuriančių aukštą pridėtinę vertę, vadovai. Tiesa, „6 tūkst. ir daugiau“ – labai nekonkretu. Pavyzdžiui, gegužės mėnesį didžiausia vidutinė alga Lietuvoje buvo beveik 62 tūkst. eurų (tiesa, „popieriuje“), o ją mokėjo informacijos ir ryšių technologijų įrangos didmeninė prekybininkė „Huawei Technologies (Vilnius)“, Kinijos telekomunikacijų milžinės „Huawei“ padalinys Lietuvoje. Kitos dešimtuko įmonės smarkiai atsiliko ir mokėjo (neatskaičius mokesčių) 26, 20 ar 15 tūkstančių eurų. Įdomu, kiek iš to lieka žmogui „į rankas“? 2022 metų duomenimis, Lietuvoje vidutinio vieno darbuotojo pajamos „į rankas“ sudarė 60 proc. priskaičiuotos sumos. Likusi dalis – įvairiems mokesčiams.